

Metropolitné fórum III.

Metropolitné fórum III : zápis

Plán Bratislava 2030

Ako sa globálne megatrendy prejavujú v Bratislave a čo môže Bratislava robiť, aby sa s nimi udržateľne vyrovnala?

(Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja)

Bratislava, 24.6.2020, 12:30-18:00

Čo je Plán Bratislava 2030?

V dnešnej dobe často počujeme, že žijeme „v najlepšom z možných svetov“. Myslíme si ale, že Bratislava môže byť ešte lepším miestom na život. Naším cieľom je zapojiť obyvateľov a obyvateľky mesta Bratislava do jeho rozvoja – prostredníctvom nielen lepšieho zmapovania ich potrieb, ale aj ich zapojenia do tvorby riešení, ktoré budú následne zavádzané do praxe.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, **Plán Bratislava 2030**, bude základným kameňom budúceho strategického plánovania, postaveného na dialógu mesta a jeho ľudí. Pri tvorbe dokumentu spolupracuje široká škála odborníkov a odborníčok. Zahrnutí sú predstavitelia verejného, súkromného a občianskeho sektora a akademickej sféry. Títo všetci mesto podrobne poznajú a majú dobrú predstavu, čo treba v jeho budúcom smerovaní zmeniť. Dokument zjednotí kroky a projekty, ktoré pomôžu dosiahnuť vytýčené ciele.

Plán Bratislava 2030 bude teda najdôležitejším mestským dokumentom, ktorý tieto kroky smerujúce k cieľu pomenuje a bude sprevádzať mesto na ceste k jeho naplneniu. Dokument sa bude sústreďovať na tri kľúčové prvky: priestor, v ktorom žijú a pôsobia ľudia, a zároveň inštitúcie, ktoré im slúžia.

Bratislava, ako ju dnes poznáme, sa rýchlo a dramaticky mení, ale nestíha sa prispôbovať výzvam dnešnej doby. Klimatická kríza už nie je abstraktným pojmom, pod ktorým by sme si nevedeli predstaviť následky pre hlavné mesto. Otepľovanie, zhoršenie kvality ovzdušia a vysychajúce stromy dnes len upozorňujú, že ak sa nenájde adekvátne riešenie, následky budú neodvratiteľné. Plán Bratislava 2030 pripraví mesto na to, aby sa udržateľne rozvíjalo a prispelo k boju proti globálnemu otepľovaniu, s ohľadom na svojich obyvateľov a ich potrebu zabezpečenia kvality života. Obyvatelia Bratislavy budú informovaní a budú mať aj možnosť zapojiť sa do jeho prípravy.

Metropolitné fórum

Bratislava potrebuje spoluprácu a efektívnu komunikáciu s ľuďmi, ktorí svojou prácou prispievajú k jej rozvoju. Metropolitné fórum je inovatívnym nástrojom primátora Bratislavy Matúša Valla, ktorý nadväzuje na úspešné podujatia odborných občianskych platforiem z Prahy, Bratislavy či iných miest. Metropolitné fórum je priestor pre spoločnú transparentnú diskusiu mestských tém hlavného mesta so zástupcami občianskej a odbornej verejnosti z verejného, súkromného a mimovládneho sektora. Základnou úlohou fóra v roku 2020 bude poskytovať spätnú väzbu Tímu Bratislava 2030 (Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja), mestskému zastupiteľstvu a podávať odporúčania na riešenie konkrétnych otázok súvisiacich s rozvojom mesta. Metropolitné fórum sa v roku 2020 uskutoční pravidelne raz za mesiac.

Metropolitné fórum III

Ako sa globálne megatrendy prejavujú v Bratislave a čo môže Bratislava robiť, aby sa s nimi udržateľne vyrovnala?

Bratislava, 24.6.2020, 12:30-18:00

Musíme hľadiť do budúcnosti. Bez ohľadu na to, či ste architekt, projektant, aktivista alebo obyčajný obyvateľ, život v Bratislave vás ohromuje veľkým tlakom v súčasnosti rýchlo rastúceho mesta. Mesto zápasí s nevyriešenými problémami dopravy, cenovej dostupnosti a kvality bývania, kvality a dostupnosti zelene, otvorených priestranstiev a skutočnosti, ktorá je všeobecne známa – nízkej kompetencie a nedostatku zdrojov zo strany mestskej samosprávy. Aj keď týmto problémom musíme čeliť v dennej realite, ovplyvňujú nás už nové, globálne trendy, ktoré formujú mestský život a nás - ľudí žijúcich v mestskej spoločnosti. Medzi megatrendy patrí nepochybne klimatická kríza, postupujúca digitalizácia a technologický posun, starnutie a postupná stratifikácia populácie, zmena pracovného trhu a na úrovni miest suburbanizácia. Vieme, že tieto trendy budú ovplyvňovať naše mesto i ďalšie roky.

Tretie Metropolitné fórum sa zaoberalo otázkou, akým spôsobom sa globálne megatrendy prejavujú v realite mesta. Rovnako sme sa zamýšľali nad tým, ako a s akými partnermi by sa mohla Bratislava kompetenčne a finančne vyrovnáť. Prezentácie vedúcich expertov a expertiek poskytli základný prehľad relevantných prejavov megatrendov, rovnako tak stave, v akom sú priority a výzvy mesta v súčasnosti a blízkej budúcnosti.

podujatím sprevádzala: Milota Sidorová, vedúca Kancelárie participatívneho plánovania, Metropolitný inštitút Bratislava

12.00 – 12.30

Registrácia účastníkov a účastníčok

12.30 – 13.00

Otvorenie a privítanie

Privítanie a úvodný príhovor (Táňa Kratochvílová, prvá námestníčka primátora, Ján Mazúr, riaditeľ Metropolitného inštitútu Bratislavy)

Ako tvoríme Plán Bratislava 2030? (Eduard Donauer, splnomocnenec primátora pre strategický plán mesta, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy).

Eduard Donauer oboznámil účastníkov a účastníčky s procesom prípravy strategického dokumentu, jeho účelom a prepojením na Agendu udržateľného rozvoja do roku 2030 podporovanú okrem iného aj v rámci nového programového obdobia európskej kohéznej politiky na roky 2021-2027.

13.00 – 13.50

- **Prejavy globálnych megatrendov relevantných pre Bratislavu** (Richard Filčák, vedúci prognostického ústavu, SAV, Bratislava)

Richard Filčák previedol účastníkov a účastníčky prejavmi globálnych megatrendov v meste Bratislava.

Európa je previazaná so svetom prostredníctvom rôznych ekonomických a sociálnych väzieb, ktoré umožňujú tok materiálov, finančných zdrojov, inovácií, ideí, ale aj odpadov a emisií. Zvyšuje sa globálna súťaž o zdroje, a zároveň sa prejavujú dôsledky globálnych javov, akými sú úbytok biodiverzity a zmena klímy. V dôsledku tohto vývoja je a bude ekologická, ekonomická a sociálna situácia Európy, Slovenska a aj Bratislavy v nadchádzajúcich desaťročiach výrazne ovplyvnená globalizáciou a rôznymi globálnymi javmi. Pre lepšie pochopenie príčin, stavu a vývoja sa v teórii aj praxi v čoraz väčšom rozsahu využívajú štúdie trendov a megatrendov. Poznanie megatrendov zároveň umožňuje efektívnejšie nastaviť ciele a opatrenia do budúcnosti.

V kontexte Európy a Európskej únie sa analýza megatrendov stáva jednou z profilových úloh Európskej environmentálnej agentúry (EEA). EEA definuje 11 megatrendov, ktoré sú považované za kľúčové pre definovanie dlhodobých výhľadov a výziev pre životné prostredie v Európe. Rozdeľuje ich do piatich klastrov. Prvým klastrom je **sociálny klaster**, kam patria 4 základné megatrendy a to rozdielne globálne populačné trendy, zvyšujúca sa miera urbanizácie vo svete, meniace sa zaťaženie chorobami a riziká pandémie. Druhým klastrom je **technologický** (zrýchľujúci sa technologický pokrok), tretím **ekonomický** (pokračujúci hospodársky rast, multipolárny svet, intenzívnejšia globálna súťaž o zdroje). Štvrtým a kľúčovým klastrom je **environmentálny**. Sem patria 3 kľúčové megatrendy, ktorými sú rastúci tlak na ekosystémy, zvyšovanie závažnosti problémov a dôsledkov zmeny klímy a rastúce znečistenie životného prostredia. Posledným, a zatiaľ komplikovaným na definíciu je **klaster riadenia** (diverzifikujúce sa prístupy k riadeniu).

- **Stav a súčasné výzvy Bratislavy z pohľadu kompetencií a financií** (Matúš Lupták, hlavný ekonóm, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Bruno Konečný, poradca primátora pre mestské časti)

V prvej časti hlavný ekonóm mesta Matúš Lupták predstavil súčasné financovanie mesta, ktoré je priamo ovplyvnené i jeho kompetenciami. Prezentácie načrtli základné otázky, ktorými by sme sa mali venovať v prípade ak chceme ako funkčný mestský celok reagovať na megatrendy prejavujúce sa v Bratislave. Krátky vstup Bruna Konečného, poradcu primátora pre mestské časti vám načrtol situáciu hlavného mesta v niekoľkých kľúčových oblastiach riadenia a to: kompetencií mesta vo vzťahu k mestským častiam, kraju a štátu. Jednou vecou sú megatrendy, ktoré sa prejavujú v reálnom prostredí mesta. Druhou otázkou pre samosprávu sú jej kompetenčné a finančné možnosti na ne reagovať.

Q&A

Otázka: Adrián Gubčo (YIMBA)

Prečo v rozpočte mesta nefiguruje ako zdroj poplatok za rozvoj?

Odpoveď: Matúš Lupták (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, hlavný ekonóm)

Mesto Bratislava dostalo do rozpočtu 2 milióny eur z poplatku za rozvoj, čo pri cca 330 miliónoch príjmov netvorí ani percento. Mestské časti dostávajú 2/3 toho poplatku za rozvoj, no je to rozptýlené po všetkých mestských častiach. Magistrát dostane tú tretinu za celé mesto. Čiže je to nejaký zdroj príjmu, ktorý samospráva vie kontrolovať. Väčšina mestských častí má poplatok nastavených na strope zákona, čiže 35euro na meter štvorcový. Odzrkadľuje to, že aj pri tomto nastavení to tvorí len zlomok rozpočtu mesta. Nemá význam pre mestské časti súperiť tým, že by nastavili ten poplatok nižšie, pretože tie absolútne príjmy sú tak minimálne. Poplatok za rozvoj je nástrojom, no mal by legislatívne zlepšiť a možno aj to ako zdaňujeme nehnuteľnosti. Nastavenie by malo ísť ruka v ruke, pretože nie je šťastný postup mať zle nastavený systém o miestnych daniach a do toho zvyšovať poplatok za rozvoj, čiže potom sa môžeme baviť o tom či by mal byť vyšší jednorázový poplatok alebo pravidelné dane.

Otázka: Juraj Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)

Sa pýta prečo sa v prezentácii o megatrendoch vymenovali tri a vynechali štvrtý - urbanizáciu, ktorú pri Bratislave považuje za dôležitú. V téme daní sa pýta, či by nemala byť zdaňovaná negatívna činnosť. Aká je súvislosť medzi poplatkom za rozvoj a daňou z nehnuteľností?

Odpoveď: Matúš Lupták (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, hlavný ekonóm)

Sadzby daní z nehnuteľnosti reflektujú legislatívne nastavenia. Keď sa vyjadril, že mesto by malo zdaňovať externality, tak nie je výstavba ako výstavba a zabratie pôdy ako zabratie pôdy, rovnako nie je kúpa majetku ako kúpa majetku, a zákon o daniach to nerozlišuje. V zahraničí, napríklad v Dánsku a Rakúsku sa majetok zdaňuje podľa trhovej hodnoty. V Dánsku sa ešte samostatne zdaňuje pôda, pretože rozlišujú medzi bytom a špekulatívnym držaním pôdy. Výstavba nie je apriori zlá a tie dve dane plnia dve úlohy. Poplatok za rozvoj poukazuje na možné negatívne externality na dopravu, životné prostredie z toho, že stavebník zhodnotil nejaký pozemok. Týmto poplatkom sa zachytáva časť tohto zhodnotenia pre investovanie do daného územia. Daň z nehnuteľností by mala byť viac naviazaná na nehnuteľnosť a na jej hodnotu.

Odpoveď: Richard Filčák (vedúci prognostického ústavu, SAV)

Odpovedá, že urbanizácia je strešná téma, ktorá zahŕňa iné témy. Čo sa týka Slovenska, prognózy sú, že v Bratislave, Košiciach a Prešove sa bude koncentrovať obyvateľstvo. Čo sa týka Bratislavy, je to najrýchlejšie rastúce okolie mesta z celej Európskej únie, teda suburbanizáciu a to je popísané v publikácii o dopadoch megatrendov na Slovenskú republiku.

Otázka: Hana Ovesná (Slovenská rada pre zelené budovy)

Plánuje mesto Bratislava daňové úľavy pre zelené budovy?

Odpoveď: Matúš Lupták (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, hlavný ekonóm)

Odpovedá, že je to otázka na zákonodarcov, teda Ministerstvo financií, aby upravili zákon tak, aby to mesto mohlo robiť. Debata o zmene zákona prebieha, mesto je jej účastné a chce, aby mestá mali väčšiu slobodu v tom, ako kategorizujú stavby a nastavujú sadzby.

Odpoveď: Richard Filčák (vedúci prognostického ústavu, SAV)

Doplňuje, že pracuje aj ako poradca pre Úrad podpredsedu vlády SR pre informatizáciu a investície pri hodnotení programových období EŠIF a ich plánovaní. Jedna z vecí, na ktorých pracuje je, aby investície, granty a finančné nástroje do zelených budov boli súčasťou nového programového obdobia. Zároveň aby sa zjednotili investície do energetickej efektivity budov a do opatrení na adaptáciu zmeny klímy. Keď bude niekto rekonštruovať budovu a zníži energetickú náročnosť budovy a zároveň urobí zelené opatrenia, tak aby cez jednu výzvu mohol žiadať o granty.

Otázka: Juraj Nevoľník (Penta Real Estate)

Rozmýšľalo mesto nad veľmi rýchlou zmenou postoja voči individuálnej automobilovej doprave? Toto opatrenie by mohlo akceptovať vyššiu mieru zastupiteľnosti pri výpočte statickej dopravy, ktorý by viedol k nižším nárokom na budovanie parkovacích miest?

Odpoveď: Bruno Konečný (poradca primátora pre mestské časti)

Keďže sa pri výstavbe definuje počet parkovacích miest technická norma, nie mesto. Trendy v zahraničí sú jasné, napríklad nebudovať parkovacie miesta vôbec, skôr investovať do fondu pre udržateľnú mobilitu. Slovenská legislatíva to pri novo kolaudovaných a teda aj komplexne rekonštruovaných budovách neumožňuje.

Odpoveď: Matúš Lupták (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, hlavný ekonóm)

O novom stavebnom zákone tiež prebieha debata na úrovni štátu tak, aby Bratislava mohla mať iné nároky na parkovacie miesta než nejaké menšie mesto. V súčasnej situácii je mesto podriadené ešte krajskému dopravnému inšpektorátu.

Prestávka

14.10 – 14.40

Prestávka a presun do diskusných pracovných skupín

14.40 – 17.15

Paralelné diskusné pracovné skupiny

1. **téma : Udržateľný ekonomický rozvoj mesta a regiónu** (diskusný vstup: Ivana Molnárová, Profesia, Petra Dzurovčinová, splnomocnenkyňa pre inovácie, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy)
2. **téma : Metropolizácia mesta Bratislavy a regiónu** (diskusný vstup: Pavel Šuška, Geografický ústav SAV, Martin Šveda, Geografický ústav SAV, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave).

1.téma: Udržateľný ekonomický rozvoj mesta

Moderovala: Milota Sidorová, Lenka Kudrnová, Kancelária participatívneho plánovania, Metropolitný inštitút Bratislavy

Odborné garantky: Ivana Molnárová, Profesia, Petra Dzurovčinová, splnomocnenkyňa primátora pre inovácie

Zapisovala: Zuzana Žurkinová, Milota Sidorová

1. skupina

Prítomní / prítomné:

Juraj Nevolník - Penta Real Estate

Venus Johanpour - Brilliant Stars International School

Norbert Dvorčák - Magistrát hl. Mesta SR Bratislavy, Odd. Územného plánovania

Hana Ovesná - Slovenská rada pre zelené budovy

Eva Pekárová - Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum

Anna Zemanová - PDCS

Juraj Suchánek - Inštitút pre urbánny rozvoj

Samuel Csader - Corwin

Zhrnutie kľúčových téz diskusie:

Nízko konkurenčný a nestabilný slovenský pracovný trh na okraji zmien

Prvé kolo diskusie otvorilo zhrnutie výchozích podmienok pracovného trhu Slovenska a Bratislavy, ktorý sa transformuje i vplyvom megatrendov - starnutím populácie, automatizáciou a odlivom talentovaných ľudí do zahraničia. Slovenská ekonomika je otvorená a naviazaná na iné krajiny. Netvorí takmer nič vlastné a nie je nezávislá. Slovensko je za posledné desaťročia predominantne založené na montovacích fabrikách a share service centrách, ktoré zamestnávajú veľa mladých ľudí z celej krajiny na pozíciách s nízkou pridanou hodnotou, tých, ktoré môžu byť veľmi ľahko nahraditeľné. Dozrel čas nato, aby sa začal viac podporovať ekosystém malých a stredných podnikov, ktoré lepšie dokážu reagovať na výkyvy.

Medzisektorové partnerstvá

Debata ďalej pokračovala tým, že malé a stredné firmy potrebujú miesta, kancelárie, kde môžu v dostupnej cene a komforte pôsobiť. Má však tieto budovať súkromný alebo verejný sektor, pretože pre súkromný sektor je to momentálne skôr forma sofistikovaného PR. Hoci aj mesto samotné môže budovať, viac môže spolupracovať. Môže podporovať ľahšie súkromno-verejno mimovládne partnerstvá, aby sa developeri, ale celkovo súkromný sektor necítil ako *vírus v systéme*.

Konkurencieschopné vzdelávanie alebo adaptácia?

Na to, aby sme boli dobré mesto, potrebujeme dobré vzdelanie. Bratislava a štát by sa mali snažiť budovať kvalitnú pracovnú silu, teda študentov, a aby sme tu mali kvalitné pracovné miesta, a kvalitný priestor na život. Takto by sme vedeli pritiahnúť šikovných ľudí späť zo zahraničia. Jednou možnosťou je pôsobiť na návrat Slovákov, druhou možnosťou zasa na príchod študentov z východoeurópskych krajín, ktorí by tu ostali žiť, tak ako naši študenti ostávajú žiť v zahraničí po vyštudovaní dobrej školy,

nájdení si partnera a založení rodiny. Ku kvalitnému vzdelaniu patrí aj podpora aj súkromných škôl.

Ústretovejšia a menej byrokraticky náročná administratíva

Aby bolo mesto dobrým a konkurencieschopným partnerom potrebuje mať kvalifikovanú pracovnú silu, dobrých manažérov a dobré platové ohodnotenie. Reforma tejto inštitúcie i v prístupe ku klientom a partnerom je dôležitá na tvorbu partnerstiev so s iným sektorom. Do budúcnosti by mala byť Bratislava menej administratívne náročná, a tak nevytvárala zbytočné prekážky rôznym sektorom. Aj to môže stimulovať ekonomický rast, projekty a dobrý vzťah k mestu ako verejnej správe, ale mestu ako priestoru pre život ako takému. V závere zaznelo, že Bratislava by mala vsadiť na kvalitu vo všetkých aspektoch, nie na kvantitu.

Podrobný zápis:

- **Ivana Molnárová (Profesia)**

Pre človeka je najdôležitejšie mať prácu, ktorá mu zabezpečí životnú existenciu. Môžeme sa pozrieť nato, čo nám ukázala kríza v roku 2008 a čo pandémia COVID-19. To reflektuje ekonomiku a trh práce. Ďalšími faktormi sú zasa školstvo, automatizácia a samotná demografia. *Obyvateľstvo starne na Slovensku a čoskoro nám bude chýbať viac než 400 000 ľudí do 44 rokov. Ide o obrovskú skupinu, ktorá bude chýbať na trhu práce.* Na Slovensku zatiaľ vo veľkom neprijímame ľudí z iných krajín. Zo štatistík rovnako vychádza, že *Slovensko je v rámci OECD najmenej pripravené na automatizáciu a informatizáciu, čo znamená, že väčšina prác, je takých, ktoré budú nahradené.*

Slovenská pripravenosť na automatizáciu je minimálna. To súvisí aj so školstvom a tým, čo sa tu študuje. Bolo populárne otvárať veľké fabriky, no (automobilový) priemysel z pohľadu pracovnej sily predstavuje nízku pridanú hodnotu. *Bratislava je špecifická v tom, v porovnaní s inými krajinami, je tu viac vysokoškolsky vzdelaných ľudí, je tu vyšší platový priemer, koncentrujú sa tu mozgy Slovenska. Otázkou však je na ako dlho?*

Najviac pracovných ponúk sa koncentruje do share service centier. Na Slovensku je ich vyše 60, zamestnávajú cca 55 tisíc ľudí. Sú to napríklad medzinárodné centrá firiem ako Johnson Controls, IBM, Swiss Re. Prichádzajú tam najmä mladí ľudia, ktorí odpovedajú na otázky spotrebiteľov v rámci daného biznisu. Je to rutinná robota, v ktorej nie je veľká pridaná hodnota a dá sa nahradiť automatom. V prípade, že Slovensko stratí ekonomickú atraktivitu centrum sa presunie ďalej do zahraničia.

Už pred pandémiou, no aj počas krízy sme videli, že *prichádza k poklesu automobilového priemyslu.* Za posledných 15 mesiacov šlo o pokles 32 percent. Nasýtenie automobilovým priemyslom je obrovské. Spotrebiteľ nevie či si má kúpiť hybrid, elektrické auto, ako reagovať na budúcnosť. Samozrejme, že pokles v automobilom priemysle je enormný.

Slovensko je otvorenou ekonomikou, ktorá je závislá od ďalších krajín. Obrátene to znamená, že Slovensko nie je nezávislé, nemá nič vlastné. V januári sme mali iba na portáli Profesia.sk 24 000 pracovných ponúk, v apríli ich bolo len 8000, hovorí to o prepadnutom trhu práce. Oblasť ktoré naopak rástli boli farmácia, zdravotníctvo, IT- bezpečnosť, programovanie webstránok, a maloobchod. Ostatné segmenty klesli o viac ako 80 percent.

Čo súvisí s udržaním mladých ľudí v Bratislave je kvalita vysokých škôl. Táto kvalita je reflektovaná odchodom mladých do zahraničia na vysokú školu. Veľa z nich ostáva potom v mieste univerzitného štúdia. Odchod ľudí z Bratislavského kraja je obrovský. Do zahraničia odchádzajú najlepší študenti a tam zvyšujú úroveň školy. Sme v začarovanom kruhu, vytvárajú sa nové pracovné miesta, ale nemáme ich ako naplniť schopnými ľuďmi.

Profesia poskytuje dáta Ministerstvu školstva. Z nich vnímame, že na rozdiel od minulosti, firmy dnes nezaujímajú čo ľudia vyštudovali a ich *hard skills* okrem jazykov, ale zaujímajú ich aké majú *soft skills* – ochota učiť sa, zodpovednosť, práca v tíme, analytické a kritické myslenie. Vedia, že kvalita škôl je nízka, a tak sa sústreďujú na povahu a podstatu daného mladého človeka, ktorého si môžu vychovať.

- **Petra Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa primátora pre inovácie)**

Mestá si vyberajú niche – (ekonomickú) oblasť, na ktorej stavajú a na tom si globálne budujú svoju značku.

Inovácie sa pomáhajú mestu strategicky rozvíjať. Navzdory stereotypnej predstave nejde len o digitálne služby a technológie, napríklad, že v meste osadíme senzory, ale aj o tom, že kam chceme ako mesto smerovať. Je dôležité si určiť, ktoré oblasti chceme rozvíjať. Na meste sa snažíme našu pozíciu zdefinovať. Oblasť inovácií treba rozvíjať a každá inovácia, na ktorej pracujeme sa týka potrieb obyvateľov. Snažíme sa vytvoriť niečo, čo sa volá *smart specializations*. Ide o určenie priorít mesta na základe dát a základné smerovania mesta. To, čo sa snažíme dosiahnuť je mesto kde sa dobre žije, je otvorené novým myšlienkam, je pripravené na zmenu klímy a vyberáte si ho na život. To nemá nič spoločné s technológiami, je to úplne ľudský prístup.

Prirodzene, významne do toho vstupuje trh práce: pracovná sila a podnikatelia, ktorí sú tu ochotní podnikať. Budujeme mestské laboratórium, ktoré nám pomôže vniesť inovácie do prostredia mesta, je to implementačný mechanizmus.

Čo sa dá podporiť je inovačná činnosť malých firiem, takisto transformovanie share service centier, aby začali vyvíjať svoje vlastné produkty a vytvárať svoju vlastnú hodnotu. Ďalej je to zapojenie univerzít a výskumných centier, ktoré môžu otestovať nový prístup. Aby to fungovalo, je dôležitý tzv. otvorený inovačný ekosystém, kde spolupracujú štyri sektory: biznis, akadémia a výskum, občianska spoločnosť a verejná sféra.

Samozrejme, musíme vnímať aj technológie. Pozeráme sa na to, v čom je Bratislava silné mesto z pohľadu ekonomiky a výskumu. V roku 2018 sme tu

mali 50 000 študentov. *Máme rastúce podniky v odvetviach stavebníctvo a finančné služby. Historicky sú silné IT technológie a bezpečnosť, art&design, technológie, prírodné vedy a biznis. Sme dobrí v hard sciences- medicíne a prírodných vedách*, no potrebujeme to dobre vyskladať a v tomto by mohlo pomôcť práve mesto.

Ďalší potenciál vnímame v problematike energetickej efektivity, zelených riešeniach.

Ako mestské laboratórium, môžeme byť miestom pre otestovanie pilotných produktov a služieb. Ďalej môžeme územne rozvíjať zóny práce a inovácií. Medzi našich prvých partnerov patria univerzity- UK, STU, EU, SAV. Napríklad ESET plánuje vybudovať kampus. Na to môžu nadviazať univerzity.

- **Pán Nevolník (Penta Real Estate)** poznamenáva, že v Bratislave chýba kvalifikovaná sila, ľudia nemajú kde zakladať svoje firmy a stretávať sa. *Phoenix je druhým Silicon Valley aj vďaka lacným nehnuteľnostiam.* Zvýšenie daní povedie k vyššej nedostupnosti nehnuteľností. Dlhé povoľovanie stavieb (5-6 rokov) je ďalším faktorom vysokej ceny. *Developeri alebo vlastníci komerčných budov majú momentálne malú motiváciu podporovať vznik podnikateľských hubov.* Robia to skôr ako sofistikované PR alebo ako filantropiu. Coworkingové priestory sú trendom, avšak veľa z nich zkrachuje.

Mesto by mohlo dať stimul, napríklad úľavu, ak developer vyhradív projekte časť pre kreatívne priemysly alebo inú pridanú hodnotu. Alebo mesto samo by malo vybudovať tento hub. Pán Nevolník hovorí, aby sme sa nespoliehali na to, že ESET alebo iná firma sama niečo vybuduje.

- **Pani Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa pre inovácie)** reaguje, že keď sa mesto snažilo vybudovať hub samotné, tak to nikdy nefungovalo. Nové programy však cieľia na vybudovanie partnerstiev. Je potreba určiť si aké typy ľudí chceme prilákať.
- **Pani Molnárová (Profesia)** nadväzuje, že Bratislave a Slovensku chýba vízia. Doteraz sa sem lákali fabriky za úplaty, absentuje však podpora malého a stredného podnikania. Tie sa dokážu rýchlo prispôsobiť aj počas krízy a na zmeny. *Obrovský potenciál je prilákať študentov z Ukrajiny a iných východoeurópskych krajín sem, aby robili aj konkurenciu našim študentom.* No na to by trebalo vybudovať infraštruktúru, napr. internáty.
- **Pán Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)** poznamenáva, že na Ministerstve hospodárstva majú problém prilákať zahraničné investície na Slovensko a jedným z problémov je práve dĺžka povoľovacích procesov. *Keď nová firma chce prísť, chce prísť za 4 mesiace, mať za polroka novú kanceláriu, nevieme tu takto rýchlo zareagovať.*

Druhou vecou, ku ktorej sa vyjadril pán Suchánek bolo, že *školy nemajú dostatok vhodných budov.* Pri výstavbe Slnecník mala byť škola. Prvá zareagovala mestská časť Petržalka, s tým, že potrebujú verejnú, nie súkromnú. Je to nekoordinované.

- **Pani Johanpour (Brilliant Stars International School)** vedie súkromné školy a inovuje priestory ekologickým spôsobom. Všeobecne sa to predstaviteľom mesta páči. Jej problémom je však, že nemajú priestor. *Keď prichádzajú do kontaktu s referentami na meste, tak ju vnímajú tak, že súkromná škola nie je pre nich relevantná, tak ako keby nemalo existovať súkromné vzdelávanie. Pristupujú ku nim ako k iným súkromníkom s dešpektom, či strachom na názor verejnosti, že MČ spolupracuje so súkromnou školou.*
- **Pani Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa pre inovácie)** tvrdí, že mestu chýbajú podrobnejšie dáta o základných školách. Vzdelávanie je na mestských častiach, a každá si prispôsobuje systém, ktorý preberá z Ministerstva školstva. Treba nastaviť procesy flexibilnejšie, biznis je oveľa rýchlejší než verejná sféra.
- **Pani Molnárová (Profesia)** si myslí, že keď sa nedá vzdelávanie hodnotovo na prvé miesto, tak u nás bude vzdelávanie niečo čo sa dá kúpiť, a nie je kvalitné. Problém je, že nemáme hodnotenia škôl.
- **Pani Sidorová (MIB)** poznamenala, že ak má byť mesto konkurenčným partnerom, malo by mať aj kvalifikovaný personál. *Samospráva potrebuje top manažérov* a mali by tomu prispôbiť aj platové podmienky. Otázkou je systém tabuľkových platov.
- **Pani Ovesná (Slovenská rada pre zelené budovy)** navrhuje nastaviť *obslužnosť- vyťaženosť parterov, mal by vzniknúť plán ako využívať tieto priestory.* Aj v nových developmentoch by mal byť cenovo dostupný parter napríklad pre malé podniky a komunitné centrá. Slovenská rada pre zelené budovy združuje firmy, ktoré smerujú k udržateľnosti. Na základe požiadavky našich firiem realizujú vzdelávanie na stredných školách, ktoré ich motivujú vyberať si technické smery ďalej.
- **Pani Pekárová (Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum)** S nárastom populácie v Bratislave je ďalšia, avšak kvalitná výstavbu a kvalitné zahusťovanie, ktoré zahŕňa i zeleň a verejné priestory nevyhnutné.

Čím chce byť Bratislava?

Keď zohľadníme školstvo, chceme budovať kvantitu či kvalitu škôl? Chceme budovať veľa alebo dobré cesty? Keď si budeme zastavovať pôdu, nemôžeme ísť *zeleným* či ekologickým smerovaním. Bratislave chýba vypracovaná interná legislatíva, ktorá by bola zameraná na motiváciu developerov, fyzických osôb, či spotrebiteľov robiť veci kvalitnejšie. *Ekonomika musí byť previazaná s ekológiou a tu treba hľadať motiváciu robiť veci kvalitnejšie.*

Ďalej sa pani Pekárová pýta, čo sa týka daňového zaťaženia alebo bonusu, ak príde developer, ktorý má záujem urobiť niečo v prospech mesta, akú dostane zľavu? Pani Pekárová si myslí, že treba zrušiť paušalizovanie daní.

- **Pani Zemanová (PDCS)** autorka prvej koncepcie tvorby a ochrany životného prostredia pre Slovenskú socialistickú republiku bola napísaná v roku 1984 a dodnes z nej nie je 80 percent zrealizovaných. V roku 2017 inovatívne začala zariaďovať stojisko polopodzemných kontajnerov pre ich bytový dom. Mesto v 2018 schválilo normu, že ak si správca domu zoženie 25metrov štvorcových,

tak to dovoľia. Zaplatili záber verejného priestranstva, aj tu by čakala, že by mesto viac podporovalo inovatívne riešenia. No po 3,5 roku im na to miesto umiestnili stavebné unimobunky pre výstavbu električkovej trate. Pani Zemanová uzatvára, že takto vyzerajú inovácie v praxi. Ďalej, pani Zemanová hovorí, že na mestskej časti Karlova Ves majú dve nevyužívané budovy a radi by ich prenajali nejakej škole, no nie je informačný prepájač, jednoducho nevedia, že niekto takéto priestory hľadá. Na meste by sa mal urobiť systém, kde by sa zjednocovali tieto typy informácií.

- **Pán Csader (Corwin)** súhlasí, že *mesto by malo byť zdrojom informácií a podporovať takto inovácie*. Myslí si, že by mohol existovať zoznam nájomcov a kontaktov na ľudí, firmy v odvetví a posilňovať potenciál matchmakingu.
- **Pán Dvorčák (Magistrát, Odd. územné plánovanie)** si myslí, že na začiatok treba lepšia správa a audit vlastných nehnuteľností.
- **Pani Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa pre inovácie)** k matchmakingu je treba popísať potenciál partnerov. Mesto chce podporovať firmy na benchmarkoch cieľov udržateľného rozvoja.
- **Pani Molnárová (Profesia)** tvrdí, *ak chceme mať znalostnú ekonomiku, a máme 60 share service centier, tie by sa mali transformovať, aby pridávali pracovné miesta s pridanou hodnotou*. Swiss Re pridávajú pracovné miesta, ktoré nie sú rutinné, ale majú aj analytikov. Mohli by sme od nich chcieť, aby mali napr. 60 percent pracovných pozícií, ktoré sa nebude dať za 10 rokov nahradiť AI.
- **Pán Suchánek (Inštitút pre urbánny rozvoj)** ddáva, že ak toto bude vízia, mesto by malo eliminovať byrokratické obštrukcie, kontradiktívne riešenia a zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb.
- **Pani Molnárová (Profesia)** tvrdí, že *súkromný sektor má často tendenciu pomáhať verejnému, ale treba nájsť vhodnú partnerskú dohodu*. Ako príklad uviedla spoločnosť LIDL, ktorá by robila zelené parkoviská, ale treba nájsť kompromi, a dostať za to niečo od mesta.
- **Pán Csader (Corwin)** zdôrazňuje kvalitu na úkor kvantity.
- **Pani Johanpour (Brilliant Stars International School)** diskusiu uzatvára tým, že mesto má vyžadovať viac od občanov aj od súkromníkov. Developeri málo robia, školy málo robia, aj firmy málo robia, sú ako rozmazané deti.

2. skupina

Prítomní/prítomné:

- **Karol Machánek** - Generálny investor Bratislavy
- **Eduard Donauer** - Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie
- **Radek Pšenička** - YIT
- **Iva Kleinová** - HB Reavis, výskumné oddelenie

- **Erika Horanská** - Ministerstvo dopravy a výstavby SR
- **Adrian Gubčo** - Urbánny geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava
- **Ľubica Lacinová** - Slovenská akadémia vied
- **Ľudmila Holíková** - Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, oddelenie územného plánovania

Zhrnutie kľúčových téz diskusie:

Mesto by malo, s ohľadom na ekonomiku a trh práce, budovať vzťahy so svojimi inštitúciami-mestskými podnikmi, súkromnou sférou, školstvom, Samospráva by mala byť menej byrokratická a zbierať dáta.

Platformy a siet'ovanie

Hoci sa prvoplánovo zdá, že mesto nemá priamo ekonomický rozvoj v kompetencii, korelácia kvalitného mesta na život a ekonomického rozvoja je silne prepojený. Veľmi dobre situáciu popisuje pani Erika Horanská z Ministerstva Dopravy:

Kompetenciou mesta je starať sa o všeobecný rozvoj a na to, aby Bratislava mohla zlepšovať podnikateľské prostredie, potrebuje poznať to prostredie a potencionálnych partnerov, najlepšie združených v komore, platforme. Nefunguje to tak, že mesto sa stará o blaho občanov a ekonomický rozvoj prenechá súkromnej sfére. Firmy sa niekedy rozhodujú aj iracionálne, na základe atmosféry, spolupráce, uznania zo strany mesta.

Mesto by si takisto malo stanoviť priority a na základe toho vybudovať si značku. Druhá skupina teda debatu o ekonomickom rozvoji posunula do myšlienky prepájania rôznych partnerov, podnikateľského prostredia s mestom prostredníctvom rôznych nástrojov. Môže ísť o databázu subjektov, platformu.

Jedným zo spôsobov ako mesto môže preukázať záujem o podnikateľské prostredie je monitoring potrieb podnikateľského protredia. Dátové sledovanie, vyhodnocovanie situácie pomôže mestu následne to riešiť s rôznymi partnermi. Takto môže mesto nepriamo zlepšiť pracovné prostredie. Partnerstvá miest a veľkých zamestnávateľov, či platforiem môže pri negociáciach s mestom pomôcť lepšiemu výsledku.

Iba diverzné a otvorené mesto sa vie (ekonomicky) rozvíjať

Ďalšia časť diskusie sa venovala téme diverzity, kreativity a otvorenosti. Počas krízy vždy nastupuje automatizácia a upscaling pracovných pozícií. Tento čas je práve teraz a množstvo pracovných pozícií na Slovensku, či v okolí Bratislavy je v ohrození. Oveľa väčšie množstvo ľudí bude pracovať z domova je dôležité začať sa ľudí pýtať aké potreby títo ľudia v bežnom živote majú, aké tieto potreby budú mať dopad na mesto.

Imidž mesta a jeho prístup k ľuďom a firmám hrajú veľkú, hoci nepriamu rolu v ekonomickom rozvoji. Znalostná ekonomika sa rodí z diverzity. Množstvo medzinárodných firiem si Bratislavu vyberie pre jej fyzické prostredie, ale jej spoločenské a politické prostredie toto mesto zradia. Nevymožiteľnosť zákona, zdĺhavé procesy, nepriateľské prostredie nielen podnikateľské, ale i ľudské (napr voči LGBTQ) spôsobilo niekoľkokrát, že Bratislava prišla o prestížne medzinárodné

spoločnosti. Otvorenosť a priateľskosť, akceptácia diverzity sú i v urbánnych teóriach spojené s ekonomickým rozvojom.

Dane a poplatky

Posledná časť diskusie sa venovala téme daní a poplatkov z rozvoja. Boli spomenuté mnohé prípady zo zahraničia, kedy si mestá z investícií vyberali časti pre vlastný rozvoj teamov (samosprávy). Rovnako finančné, daňové nástroje pre stimulovanie rozvoja mesta na dlhodobo nevyžívaných územiach, či v budovách boli vnímané ako motivácia ako k rozvoju mesta smerom dovnútra dopomôcť.

Podrobný zápis diskusie:

- **Pán Pšenička (YIT)** si myslí, aby na to, aby sa začala spolupráca, musí byť platforma. Pýta sa či *má Bratislava niečo ako obchodnú komoru, ktorá by združovala subjekty zamerané na rozvoj mesta?* Ďalej rozvíja myšlienku platformy, ktorá by združovala veľkých zamestnávateľov, kde by sa dalo pýtať na potreby. Vo Fínsku funguje developerský poplatok, ktorý čiastočne financuje niekoľkými percentami zmeny územného plánu aj oddelenie územného plánovania. To by si mohlo získavať prostriedky pre skvalitňovanie vlastného fungovania
- **Pani Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa pre inovácie)** objasňuje, že začali mapovať kľúčových hráčov v rôznych oblastiach a chcú založiť *platformu, ktorá by združovala inovatívnych aktérov v témach mestského rozvoja.* Hovorí, že sa vedia inšpirovať aj Brnom a ich Jihomoravským inovačným centrom (JIC), kde spájajú strategicky inovatívne firmy, kraj, mesto, univerzity. Podľa pani Dzurovčinovej je veľké spojenie medzi zamestnanosťou, kvalitou trhu práce a úpadkom mesta. Keď nemajú ľudia prácu, tak si nevedia dovoliť služby, neudržia svoj majetok, príjmy mesta sú nižšie, čiže mesto by sa malo týmto témam venovať.
- **Pani Kleinová (HB Reavis, výskumné oddelenie)** hovorí, že *v kríze sa podporuje automatizácia, ale je tu priestor i pre podporu celoživotného vzdelávania.* Napríklad PWC pripravuje investíciu 3 miliónov eur do *upscalingu* svojich zamestnancov.

Podpora vzdelanostnej ekonomiky a inovácií sa rodí v diverzite. Chceme v Bratislave cudzincov a ak áno, vieme ich vôbec nalákať? Vieme ľudí, ktorí sú teraz v zahraničí integrovať tak, aby sa tu cítili dobre? Dobrá pracovná sila je zdravá pracovná sila, čiže zameranie sa na mentálne zdravie, well-being je dôležité.

Myslí si, že sme v zvláštnom období, keď sa veľa práce bude virtualizovať, veľa ľudí bude pracovať z domu, a treba rozmýšľať s dopadmi na mesto, treba sa pýtať čo ľudia pracujúci z domu potrebujú? *Koronakríza spôsobila aj to, že si firmy uvedomili riziko nízkej miery diverzifikácie.* Takisto sa hovorí, že veľa firiem sa vráti naspäť do Európy, vyvinie sa viac výskumných pozícií, a iné zautomatizujú. Otázkou je, či vieme v rámci tejto európskej ekonomiky a trhy nalákať pracovné miesta a zamestnancov.

- **Podľa pani Horanskej (Ministerstvo dopravy a výstavby SR)** je ekonomická dimenzia dôležitá. *Kompetencia mesta je starať sa o všeobecný rozvoj a na to, aby Bratislava mohla zlepšovať podnikateľské prostredie, potrebuje poznať to prostredie a potencionálnych partnerov, najlepšie združených v nejakej komore. Nefunguje to tak, že mesto sa stará o blaho občanov a ekonomický rozvoj prenechá súkromnej sfére.* Firmy sa niekedy rozhodujú aj iracionálne, na základe atmosféry, spolupráce, uznania zo strany mesta. Takto môže mesto nepriamo zlepšiť pracovné prostredie.
- **Pani Molnárová (Profesia)** súhlasí, že Bratislava musí najprv poznať podnikateľské prostredie a poskytnúť mu úľavy, či benefity. *Firmy chcú prilákať investorov, chcú rásť a potrebujú dobré prostredie.* Profesiou napríklad kúpila fínska firma. Jej reprezentantom sa tu páči, no potrebujeme zlepšiť rýchlosť vybavovania, znížiť korupciu, zlepšiť vymožitelnosť práva. Možno by odvádzali aj inú daň alebo vykonávali inú aktivitu vo forme napr. sadenia stromov alebo vzdelávania na školách, no za to chcú dostávať dobré služby ako doprava, dobrá pracovná sila, atď.
- **Pán Gubčo (Urbánny geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava)** si myslí, že *mesto má úlohu si budovať imidž.* Mestá dokážu saturovať rozvoj tým, že vytvárajú podmienky na dobrý život, treba profilovať mesto ako miesto kde sa oplatí nielen podnikáť, ale aj žiť. To súvisí s atmosférou, diverzitou a kreativitou, o ktorej píše známy mestský teoretik Richard Florida. Príkladom uvádza situáciu z roku 2017, kedy sa rozhodovalo o umiestnení Európskej liekovej agentúry a Bratislava mala dobré predpoklady. V hlasovaní zamestnancov však mesto zlyhalo aj kvôli postojom k LGBTIQ komunite. Pán Gubčo hovorí, že je prepojenie medzi ekonomickou aktivitou mesta a prítomnosťou gay komunity. *Čiže profilovanie sa ako otvorené mesto, ktoré prijíma všetkých ľudí, môže mať dosah na ekonomický rozvoj.*
- **Pán Pšenička (YIT)** sa pýta ako je inak možné pomôcť veľkým zamestnávateľom. *Súvisí to aj so školstvom, vzdelávaním a trávením voľného času v oblastiach, kde má i mesto kompetencie.* Ako príklad možnej spolupráce hovorí o športových kluboch veľkých firiem, ktoré tu pôsobia (Volkswagen, Slovnaft). Myslí si, že jednoducho treba začať komunikovať a hľadať nové partnerstvá.
- **Pani Drobniaková (Magistrát, odd. územné plánovanie)** si myslí, že treba si osvojiť hrdosť na Bratislavu. Je tu veľa potenciálu, ktorý nevyužívame. *Pýta sa prečo je spoplatnený ten čo chce mesto rozvíjať a nie ten čo so svojimi pozemkami nič nerobí, a nepustí ich, a len čaká na špekulatívnu príležitosť?* Pani Drobniaková vidí problematiku to, že nemáme nástroj ako motivovať ľudí, ktorí majú rozvojové lokality alebo opustené budovy.
- **Pán Pšenička (YIT)** tvrdí, že Bratislava má nízku hustotu obyvateľstva, sú tu rozvojové územia, no potrebujeme rýchlejšiu zmenu ich funkčnosti.
- **Pán Donauer (Splnomoc. pre strategické plánovanie)** objasňuje, že ekonomické stimuly sú plne národnou agendou. *Mesto nevie priamo vstúpiť do trhu práce, ale vie pomôcť napr. cez budovanie a podporovanie nájomného bývania podmienky, aby sa tu ľudia mohli usádzať a ostalo im viac peňazí na život.* Čo sa týka vzťahu mestských a štátnych kompetencií, tak mesto môže

s dátami a analýzami pristúpiť k ústredným orgánom štátnej správy, vstúpiť do medzirezortných pripomienkových konaní a tak ovplyvniť rozvoj mesta. Ak mesto príde samo za seba za ministerstvom, tak je to iné ako keď príde so zamestnávateľmi, ktorí zastupujú desaťtisíce ekonomicky aktívnych ľudí (voličov), tak ten výtlak voči ministerstvu je väčší. To sú také mäkké nástroje, ktoré podporujú myšlienky partnerstiev a platforiem.

- **Pani Sidorová (MIB)** zdôrazňuje, že ako mesto vieme mapovať partnerský potenciál, vieme sieťovať a kolektivizovať dáta.
- **Pani Dzurovčinová (Splnomocnenkyňa pre inovácie)** dopĺňa, že sa na magistráte venujú službám samosprávy, ich digitalizácii a ich dostupnosti ľuďom zo zahraničia. Informácie po anglicky sú málo dostupné. To je prvý jednoduchý krok.
- **Pani Molnárová (Profesia)** sa vrátila k myšlienke, že v Bratislave je koncentrovaná ekonomická sila. *Navrhuje, aby sa Bratislava pýtala cez prieskumy čo zamestnávatelia potrebujú? Takto veľmi ľahko uvidia, že mesto pre nich niečo robí.*
- **Pán Pšenička (YIT)** hovorí, že boli sme v jednaní s Volkswagenom o bytovej politike voči ich zamestnancom. Súhlasí, že ak by na to stretnutie prišlo aj Ministerstvo, bol by ten výtlak väčší. Fandia a veria, že družstevné a nájomné bývanie je budúcnosť, no čelia momentálne v troch prípadoch, že keď budujú nájomné bývanie, že chcú primátorovi vyriešiť sociálnu otázku. Ľudia vnímajú nájomné bývanie ako bývanie pre sociálne prípady. Chceli by väčšiu koordináciu marketingu sociálneho bývania. Je to o zmene *mindsetu*.
- **Pán Machánek (GIB)** si myslí, že musíme *vedieť vysvetliť súkromným partnerom aj reálne očakávania*. Nie, aby mal Volkswagen predstavu, že mesto dá zadarmo pozemok a súkromný developer to postaví bez zisku. Ak chceme riešiť sociálne bývanie, tak musíme robiť PR opatrenia, a celé mesto pracovať pre tento zámer.
- **Pani Lacinová (SAV)** hovorí, že na meste boli ochotní jednať s Volkswagenom, no nedostali žiadny rozvojový plán. Jediné čo chceli bolo kilometrové ochranné pásmo, čo bolo nad rámec. Chceli len benefity. Tieto sa nevyriešia prostredníctvom územného plánu v mierke 1: 10 000. *Navrhuje, že by to chcelo od mesta personálne kapacity, ktorí by vedeli jednať s takýmito subjektami.*
- **Pán Pšenička** hovorí, že YIT odovzdáva percentá GIBu, ktorý drží opraty, budeje infraštruktúru, a my sme spokojní, GIB je spokojný, mesto je spokojné.
- **Pani Kleinová (HB Reavis, výskumné oddelenie)** sa vracia k téme zdaňovania brownfieldov či daňových úľav v kombinácii so sociálnymi inováciami. *Pýta sa do akej miery by sa dalo uvažovať nad dynamickým plánom.* Ak vieme čo chceme podporiť, tak to urobiť v zrýchlenom konaní.
- **Pani Holíková (Magistrát, odd. územného plánovania)** hovorí, že Bratislava má problém, že tu bol veľký priemysel a je tu veľké znečistenie. Sú tam hodnotné objekty a platí sa tam daň. Investori ich búrajú, aby tieto dane

nemusel platiť ak nie sú objekty vyhlásené za NKP. *Zmeny a doplnky sú veľmi zdĺhavé procesy, kde sa stretávajú s nepredvídateľnými problémami. Jedine zmeny a doplnky, ktoré boli tvrdo štátom tlačené, sa dali v rýchlejšom čase zvládnuť.*

- **Pani Lacinová (SAV)** hovorí, že treba sa držať legitímnych predpisov. Ten proces nestojí na tom len, že sme držaný lehotami, no zdržujú nás iné procesy. Sila mesta, priority mesta vedia pomôcť, to súvisí s lobbingom.
- **Pani Horanská (Ministerstvo dopravy a výstavby)** hovorí, že tie procesy musia byť dodržané, čiže každý kto má k tomu čo povedať a má reálny problém, ktorý sa dá eliminovať tým, že sa vyjadrí, tak je potrebné, aby sa vyjadril. Podľa pani Horanskej je nutný *prieskum podnikateľského prostredia- opýtať sa ich na podnikateľské zámery, to vám nepovie štatistika*. Ministerstvo dopravy a výstavby, keď robili takýto prieskum, tak firmy boli ochotné sa podeliť aj o citlivé informácie, napr. o tržby, lebo veria, že z toho niečo budú mať.

2. téma: Metropolizácia mesta Bratislavy a regiónu

1.skupina

Moderovala: Zuzana Miháliková, kancelária participatívneho plánovania, Metropolitný inštitút Bratislavy

Odborný garant: Martin Šveda, Slovenská akadémia vied – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Zapisovala: Lucia Ďurčová

Prítomní/ Prítomné:

- **Eduard Donauer** – Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie
- **Magda Ďurdíková** – Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, oddelenie územného plánovania
- **Anton Gábor** – Mestská časť Nové mesto
- **Adrian Gubčo** – Urbánny geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava
- **Jozef Hurban** – Corwin
- **Kvetoslav Kmec** – Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
- **Ľubica Lacinová** – Slovenská akadémia vied
- **Samuel Csader** – projektový manažér Corwin
- **Norbert Dvorčák** – Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Oddelenie územného plánovania
- **Venus Johanpur** – (Brilliant Starts International School)
- **Juraj Nevolník** – Penta Real Estate
- **Juraj Suchánek** – Inštitút urbánneho rozvoja

Zhrnutie kľúčových téz diskusie:

Kto sú ľudia metropolitnej Bratislavy a prečo je to problém?

Diskusiu otvoril pán Šveda poukázaním na aktuálne trendy v oblasti rozvoja bratislavského zázemia. Niektoré problémy Bratislavy vyplývajú z rôzneho definovania obyvateľov samotných, teda ich počtu. Jeden extrém branie do úvahy len tých s trvalým pobytom. Druhý extrém je započítanie aj tých čo bývajú na maďarskom a rakúskom pohraničí.

Nutné zlepšenie koordinovaného územného plánovania mimo administratívne hranice Bratislavy

Jednou z kľúčových téz spomenutých v diskusii bolo prenastavenie kompetencií tak, aby sa zvýšil vplyv Bratislavy na rozvoj zázemia. V diskusii odborníci a odborníčky upozornili na viacero problémov, keď naznačili, že suburbanizácia je predovšetkým dôsledkom zlej dostupnosti bývania, nutné je preto využiť brownfieldy alebo vytvárať lokálne centrá formou vnútorného zahustenia mesta, aby zároveň klesali nároky na vnútromestskú mobilitu.

Debatovalo sa aj o dochádzke z predmestí do mesta, pričom bolo naznačené, že formou riešenia by mohla byť stanica Filiálka, nenastala však úplná zhoda na dôležitosť jej skorej výstavby. Diskutujúci však súhlasili s názorom, že kompetencie Bratislavy v oblasti územného plánovania mimo jej administratívnych hraníc sú nedostatočné, čo je problém s ohľadom na dosah vývoja zázemia na mesto.

Na tému metropolizácie sme nazerali z dvoch pohľadov. Mesto by sa malo rozvíjať do vnútra, čiže sa starať o obyvateľov, nielen výstavbou dostupných bytov, ale aj podporou kvalitnej občianskej vybavenosti a podporou pracovných príležitostí v dostupných vzdialenostiach tak, aby sa skracoval čas, ktorý ľudia trávajú presúvaním sa. Polyfunkčné mesto krátkych vzdialeností je spôsobom ako ľudí motivovať, aby sa v meste usádzali dlhodobo a neodchádzali na perifériu do zázemia mesta.

Kompetencie Bratislavy vo vzťahu k metropolitnému regiónu

Druhým pohľadom na rozvoj mesta do šírky bola otázka jeho funkčných hraníc. Mnohé problémy súvisia s nekonceptnosťou rozvoja jednotlivých obcí a miest, nepripravenosťou plánovacích podkladov, či nedostatočnou infraštruktúrou. Okrem toho pán Šveda poukázal aj na súčasné územno-správne členenie a dal do pléna otázku, či má zmysel súčasné rozdelenie na bratislavský a trnavský samosprávny kraj. Pokiaľ Bratislava funkčne siaha do rozmerov dvoch administratívnych krajov, nakoľko je potreba udržiavať tento systém? V tejto veci by bola potreba nájsť inštitúciu a odborné skupiny, ktorá by tieto hranice a s tým súvisiace kompetencie definovala, pričom pán Šveda naznačil, že by takouto organizáciou mohol byť Metropolitný inštitút Bratislavy.

Podrobný zápis diskusie:

- **Pán Šveda (SAV, PRIFUK)**

Otvoril diskusiu otázkou: „Kam až siaha Bratislava?“ Bratislava nie je izolovaný ostrov. *Prostredníctvom väzieb, ktoré vytvára zahŕňa oveľa širšie územie, vieme*

ho nazvať aj mestským regiónom. Mesto je jadrom regiónu a zázemie je obalom tohto jadra. Kam siaha, kde začína a kde končí tento mestský región? Správna odpoveď na túto otázku neexistuje. Na vysvetlenie problematiky je potrebné si definovať, čo tvorí zázemie mesta, aké sú indikátory, ktoré ho definujú.

Metropolitný región komplex vzťahov, ktoré spolu súvisia. *Územie sa nedá vymedziť ani hranicami kraja, ani použitím rádiusu. Všetky tieto atribúty nevystihujú dostatočne podstatu regiónu. Funkčný mestský región vzniká na základe svojich funkcií, na základe dochádzky do práce. Pokusov o vymedzenie funkčného mestského regiónu bolo už niekoľko a etablovali sa najmä vo vedeckom diskurze, ich nevýhodou je, že pracujú s neaktuálnymi dátami z roku 2001.*

Zázemie Bratislavy je veľmi dynamické a rýchlo vyvíjajúce sa. Pri porovnaní migračných tokov východného a západného Slovenska, je jasne vidno, že do bratislavského funkčného regiónu gravitujú ľudia z celého Slovenska. Región sa transformuje a tým sa menia aj jeho hranice v priestore. *Pred 20 rokmi ich vystihoval funkčný región, dnes už zodpovedajú dynamike mesta.*

V súčasnosti sa do bratislavského regiónu prisťahovalo 70 000 nových rezidentov a množstvo ďalších, ktoré štatistika neuvádza. Z výskumu nám vyšlo, že z bratislavského a trnavského kraja do Bratislavy denne dochádza približne 140 000 ľudí, dáta zistené na základe SIM kariet. Celkové číslo by sa však menilo, ak by sme zarátali aj rakúske a maďarské mestá, *týždňovkári. Dostali by sme sa na číslo 200 000 dochádzajúcich ľudí. Bratislava gravituje oveľa väčšie územie, ako sme si mysleli.*

Trnava ako región, ako kraj, nenapĺňa svoje opodstatnenie ani funkciu. Vyplýva to práve zo štatistických údajov, kedy obyvatelia trnavského kraja prirodzene gravitujú do bratislavského. Trnava, ako najväčšie centrum regiónu, gravituje pomerne veľký počet obcí, ale iba v rámci svojho okresu, okresná úroveň funguje zmysluplne. Obce v blízkosti Bratislavy (Dunajská Lužná, Rovinka, Chorvátsky Grob) nevytvárajú skoro žiadne väzby s vlastným okresným mestom, sú veľmi silne napojené na Bratislavu, preto pre ne nemá zmysel okresné centrum. Ak sa stane hocikáka zmena v Chorvátskom Grobe, napr. sa postaví 40 000 bytov, tak to ovplyvní celý región. Ak 5 poslancov schváli zmenu územného plánu v Rovinke, opäť to ovplyvní celé zázemie. Stojí za zváženie územnosprávna zmena – dekonštrukcia Trnavského kraja, resp. vznik tzv. Veľkej Bratislavy. Z celej prezentácie vyplýva otázka: „Čo s tým robíť?“

Po prezentácii pána Švedu nasledovala diskusia, v ktorej sa každý z účastníkov predstavil a vyjadril sa k problematike metropolizácie. Ľudia ďalej odpovedali na otázky: „Aké trendy vnímate v Bratislave? A ako by Bratislava mohla na ne zareagovať?“

- **Pani Ďurdíková (Magistrát, Odd. územného plánovanie)** sa zaoberá témou *brownfieldov* a tvrdí, že *pozorujú demografickú situáciu a je pre nich zásadné koľko obyvateľov sa reálne v meste nachádza. Oddelenie územného plánovania má však problém pri práci s dátami, nakoľko vychádzajú z rukolapných údajov (Štatistický úrad). Základnými parametrami pre územných plánovačov sú bývanie a práca a preto dôležitým aspektom je dochádzkový tok. Pani Ďurdíková sa zaoberá nárokmi nielen na dopravu, ale aj na obchod a služby - potrebami, ktoré majú dochádzajúci ľudia. To, koľko*

ľudí tu skutočne býva je absolútne zásadné pre mesto. Ďalej hovorí, že ich najviac zaujíma to, koľko ľudí má trvalý pobyt a koľko prechodný. Všetky tieto parametre sú relevantné pri pracovaní s územným plánom.

- **Pán Hurban (Corwin)** tvrdí, že ich firma sa venuje primárne developmentu a otvárajú otázky dostupnosti bývania. Taktiež tvrdí, že záujem o Bratislavu je enormne vysoký. Podľa pána Hurbana, Bratislava nie je dostatočne zahustená, obyvatelia sú vytáčaní do satelitov, čo určuje dochádzkové vzdialenosti a aj kvalitu života ľudí. *Satelity sú rizikovým druhom bývania, vytvárajú veľa problémov, mimo iného aj problém s dopravou, ľudia sa nevedia rýchlo a efektívne dostať do hlavného mesta. Avšak tvorba zahusteného mesta je úzko prepojená s jeho finančnou dostupnosťou.*
- **Pán Kmec (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, strategické plánovanie)** tvrdí, že Bratislava ako hlavné mesto má vplyv na celú krajinu. Pán Kmec popisuje, že to čo prepája jeho prácu s Plánom Bratislava 2030, že aj *ich národná stratégia vychádza z cieľov udržateľného rozvoja agendy 2030* a je rád, že sa oba budú strategicky rovnako nastavené.
- **Pán Gábor (Mestská časť Nové mesto)** sa zaujíma o dáta z experimentu, na ktorom pracoval pán Šveda. Zamýšľa sa nad zahraničnými obcami, ako napr. Hainburg, ktoré sú podľa neho dôležité, nakoľko odtiaľ dochádza veľký počet ľudí do hlavného mesta. Myslí si, že *aj rakúske a maďarské obce výrazným spôsobom ovplyvňujú hranice funkčného mestského regiónu.* Pán Gábor hovorí o urbanistickej štúdii, ktorú robil Magistrát na území dvoch štátov, ale prakticky je štúdia nepoužiteľná.
- **Pani Ďurdíková (Magistrát, Odd. územného plánovanie)** prepája tému so súčasnou situáciou Covid 19, *kedy bolo vidieť, rozdiel medzi regionálnymi a štátnymi hranicami. Obyvatelia z rakúskych a maďarských obcí sa nevedeli dostať do Bratislavy.* Je potreba rozmýšľať na úrovni mesta a štátu, ako do budúcnosti predísť takýmto problémom.
- **Pani Lacinová (SAV, Predsedníctvo vzdelávanie)** vidí ako silný problém predmestí dlhodobú a krátkodobú mobilitu. Pani Lacinová tvrdí, že Slovenská akadémia vied dlhodobo spolupracuje s univerzitami a chceli by si udržať mladých šikovných študentov. Problémom sú však platy výskumníkov, ktoré nedosahujú na bývanie v Bratislave. *Riešením v takomto prípade je nájomné bývanie.* Taktiež hovorí, že veľmi podstatnou je infraštruktúra.
- **Pán Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie),** vysvetľuje, že európske štrukturálne fondy je možné implementovať nielen cez operačné programy, ale aj pomocou nástroja územnej implementácie, tzv. integrovanej územnej investície. Ďalej popisuje, že na to *je potrebné zadefinovať územie z hľadiska jeho funkčných vzťahov, tak aby sme získali nejaké homogénne územie so svojimi potrebami, ktoré budú popísané na základe dát a na tie sú viazané alokované európske štrukturálne fondy, ktoré nie sú tak veľmi limitované operačnými programami.* Popisuje, že tento nástroj je využívaný v Európskej únii štandardne a na Slovensku pre porovnanie nebol použitý nikdy. *Je to dôsledok toho, že na území Slovenska nikdy neprebehla diskusia o mestských funkčných regiónoch.* Aký dopad majú takéto nefunkčné mestské regióny? Integrované územné investície na základe dopytu v území

dokážu alokovať na najrôznejšie projekty. Jeden z takých nákladných projektov by malo byť priame železničné prepojenie medzi Bratislavou a Nitrou. Jediným možným príkladom ako vyriešiť situáciu je tvorba funkčných mestských regiónov a spolupráca s obcami a krajinami.

- **Pán Gubčo (Urbánný geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava)** uvádza, že metropolizácia prebieha v každom hlavnom meste je to globálny trend, ktorý je prirodzený, nadradený, má vplyvy, ktoré sú negatívne, a práve pre tieto treba nájsť riešenie. Pán Gubčo dodáva, že myšlienka, ktorú navrhol pán Šveda o zrušení trnavského kraja je veľmi dôležitá, ale nemali by sme sa rozprávať len o zmene hraníc, ale aj o riešení kompetencií. Zlúčenie bratislavského a trnavského kraja považuje za dobrý nápad, ale treba dodať, že kompetenciu (mať kontrolu nad územným plánom, resp. kontrolu nad tvorbou územného plánu) by v tomto prípade mala mať Bratislava, nakoľko je tým metropolitným centrom a najviac by sa jej to dotýkalo.

Pán Šveda (SAV, PRIFUK) poznamenáva, že je otázne nakoľko ovplyvní súčasná Covid situácia zmýšľanie ľudí, nakoľko prechádzanie cez hranice bolo za posledné mesiace komplikované. Pán Šveda nadviazal na pána Hurbana, a to otázkou: Ako udržať ľudí v meste? *Myslí si, že jedinou možnou odpoveďou je dostupnosť bývania (nájomné bývanie).* Šveda tvrdí, že metropolizácia, ako aj pán Gubčo je prirodzený trend. Bratislava bude kompenzovať reštriktívne opatrenia z čias ešte socializmu, ktoré zabraňovali, aby sa prirodzene rozvíjala. Dá sa očakávať, že Bratislava bude ako metropola narastať aj v územnom rozsahu, aj čo sa týka gravitačného pôsobenia na svoje okolie. *Šveda si myslí, že je najdôležitejšie, aby mala bratislavská metropola nejaký inštitút, platformu, ktorá by mala dostatočne veľké kompetencie. Ak právomoci necháme v úrovni obcí, tak tento problém nevyriešime.*

- **Zuzana Miháliková (Metropolitný inštitút Bratislavy)** posunula diskusiu ďalej otázkou: „Ako a čo by malo mesto spraviť, aby zareagovalo na už spomínané trendy?“
- **Kvetoslav Kmec (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, strategické plánovanie)** spomína, že dlhodobo pracoval na odbore dopravy. Bratislave by v tomto kontexte mohlo pomôcť, ak sa postavila nová železničná stanica – Filiálka. Integrovaný rozvoj je kľúčom k úspechu a tento projekt by mal medzinárodný význam. Koľajová doprava je dôležitá vrámci mesta, ale problém vzniká za mestom a tam by bolo dobre dotiahnuť vlakovú koľajovú dopravu.
- **Anton Gábor (Mestská časť Nové mesto)** hovorí, že výstavba Filiálky by podporila aj výstavbu Nového Istropolisu.
- **Kvetoslav Kmec (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, strategické plánovanie)** hovorí, že Bratislava potrebuje tunelové prepojenie popod Dunaj a taktiež priame napojenie do sveta pomocou TGV. To sa inak ako novou železničnou stanicou urobiť nedá.
- **Eduard Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie)** hovorí, že príkladov, kedy železnice obiehajú mesto, máme niekoľko aj na Slovensku. Príkladom je Modra, kde bol potláčaná výstavba železnice a dnes

to veľmi ľutujú a to sa stane aj s Bratislavou, ak nezačne mesto konať a nepripojí sa na medzinárodnú železničnú sieť.

- **Pán Gubčo (Urbánny geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava)** Suburbanizácia je jeden z prejavov problému s dostupnosťou bývania a spôsob akým my môžeme riešiť problém, je vyššia hustota zaľudnenia, resp. výstavba nových štvrtí, čím sa zvýši dostupnosť bývania. Bratislava potrebuje desiatky tisíc bytov, možno stotísíc bytov len v Bratislave.
- **Pani Ďurdíková (Magistrát, Odd. územného plánovanie)** hovorí o svetovom trende kvalitného zahusťovania mesta dovnútra, je to nástrojom proti rozširovaniu mesta do zázemia. *Je potrebné využívať brownfieldy na nájomné bývanie*, Problémom je, že mesto vlastní veľmi málo vlastnej plochy. V Bratislave sa nachádza približne 630 hektárov brownfieldov a hlavné mesto z nich vlastní iba 74 a tie majú ešte svoje ďalšie problémy.
- **Pán Kmec (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, strategické plánovanie).** *Bývanie treba plánovať od dopravy až po samotnú bytovku.* To, čo sa v súčasnosti stavia na predmestiach sú chybné projekty s chýbajúcou infraštruktúrou.
- **Pán Gubčo (Urbánny geograf, YIM.BA Yes in My Bratislava)** tvrdí, že asi rok dozadu sa objavila správa, že vo Švajčiarsku sa uvažovalo o zákone, ktorý by zakazoval rozširovanie miest za hranice. Pán Gubčo si taktiež myslí, že pozitívny mestský rozvoj je v brownfieldoch. Metropolizácia má obrovské vplyvy na klímu, stratu biodiverzity, vodné zdroje. Masívnou výstavbou smerom von z mesta o tieto zdroje prichádzame.
- **Pán Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie)** uvádza, že metropolu máme aj na východe. Funkčný región Košíc pohlcuje aj Prešov a tieto dve mestá sú infraštruktúrne previazané. *Hranice kraja však neumožňujú mestskú integrovanú dopravu, ktorá by uľahčila cestovanie medzi týmito mestami. Práve cieľ metropolizácie umožní posilniť potenciál rozvoja miest a pritiahnutia ekonomickej sily.* Znižuje sa potom nutnosť obyvateľov celého Slovenska gravitovať do Bratislavy. Pán Donauer hovorí, že riešením by bolo vytvorenie niekoľkých HUBov po na území Slovenska, ktoré by dokázali znižovať negatívne sociálne dopady a taktiež by dokázali zamedziť gravitovaniu celého Slovenska do Bratislavy.
- **Pani Lacinová (Slovenská akadémia vied, Predsedníctvo vzdelávanie)** hovorí, že doprava je veľkým problémom aj pre študentov. Pani Lacinová spomína, že obslužní pracovníci SAV prichádzajú na šiestu hodinu rannú, inak by sa nevedeli dostať do Bratislavy ani z nej.
- **Pán Šveda (SAV – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** hovorí, že Švajčiarsko je veľmi špecifický prípad a Slovensko v takej polohe nebude minimálne ďalších 10 rokov. Ak sa pozrieme na to, kto má nakúpené pozemky v okolí Bratislavy, to sú obrovské investície. Čo sa týka zahraničia, tak práve tam sa uplatnili také inštitúcie, akej sme momentálne hosťom (Metropolitný inštitút Bratislavy), *ktoré sú nadúrovňové a dokážu stimulovať diskusiu, ale v prípade správnych kompetencií aj zasiahnuť do formovania územného rozvoja* a časom by mohol

aj Metropolitný inštitút získať lepšie právomoci a nástroje ako takýto rozvoj ukolísať.

Pán Šveda hovorí, že súhlasí s pánom Donauerom v myšlienke viacerých HUBov, len sa obáva samotnej náročnej realizácii takýchto rozmerov. V Bratislave máme v súčasnosti 305 bytov na 1000 obyvateľov, hlboko pod európskym štandardom, ktorý je približne 450 bytov na 1000 obyvateľov. Ak tento deficit nepokryjeme, hlad po satelitoch bude stále a Bratislava sa nepohne ďalej. Pán Šveda hovorí, že všetky veci, ktoré boli spomenuté by pomohli, aj Filiálka, aj nájomné bývanie, ale najskôr treba jeden zastrešujúci orgán, ktorý to tomu bude venovať.

- **Pán Hurban (Corwin)** tvrdí, že pri návšteve Institutu plánování a rozvoje Hlavního města Prahy videl už dokončený Metropolitný plán, *problémom však bol nedostatok ľudí, projektových manažérov, ktorí by realizovali jednotlivé projekty*. Dobrý, skúsený manažér by vedel aj veľké a finančne náročné projekty zrealizovať.
- **Pán Gábor (Mestská časť Nové mesto)**. Vnútromestská migrácia je obrovská a taktiež neprospieva problému s dopravou. Pán Gábor poukázal na fakt, že *existencia monofunkčných štvrtí vedie k tomu, že vnútri mesta sa vyskytuje silná migrácia smerom do miest s vyššou koncentráciou pracovných miest*. Podľa neho musí mesto fungovať ako jeden fungujúci celok.
- **Pán Hurban (Corwin)** uvádza, že Petržalka má vysokú územnú rezervu. *Myslí si, že v Bratislave by mali vznikáť subcentrá, ktoré by znížili nároky na vnútromestskú mobilitu*.
- **Pán Šveda (SAV – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** poukazuje, že *typickou vlastnosťou dobrých miest je vytváranie HUBov, ktoré robia metropoly úspešnými*. Takéto subcentrum má napríklad Ružinov, ktoré poskytuje veľa pracovných pozícií. Z dát aj vyplýva, že centrum hlavného mesta sa presunulo zo Starého Mesta do Ružinova, nakoľko tam najviac obyvateľov gravituje.
- **Pán Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)** poukazuje, *na neúmerne dlhé lehoty pri povoľovaní výstavby a náročnú byrokraciu*. V dôsledku toho ľudia uprednostňujú bývanie na predmestiach, ktoré sa postavia skôr a kde sú procesy jednoduchšie, rýchlejšie a bývanie viac dostupnejšie. Že nie sú dopravne kvalitne obslužené, to je druhou otázkou.
- **Pán Dvorčák (Magistrát, Odd. územného plánovania)** hovorí, že väčší by mohol mať západoslovenský kraj, resp. zlúčenie bratislavského, trnavského kraja do jedného celku.
- **Pán Nevolník (Penta Real Estate)** tvrdí, že mesto sa stavia macošky k stavebníkom, sama si spôsobuje suburbanizáciu tým, že si obyvatelia vyhnať kúpiť si dom v Rovinke. Pán Nevolníka si položil rečnícku otázku: „Prečo je to tak?“ *Územný plán neumožňuje stavať štvrte, ktoré dnes považujeme za etalón kvality*. Územný plán hovorí o tom, že na niektorých plochách mesta musí byť až 70 % občianskej vybavenosti a najviac 30% bývania.

- **Pani Johanpour (Brilliant Stars International School)** uvádza, že *kvalitná škola patrí k základu kvalitnej mestskej štvrte*. V Bratislave sa častokrát stáva, že aj dieťa z Podunajských Biskupíc cestuje do Dúbravky kvôli základnej alebo strednej škole. Ide o príklad vnútromestskej migrácie, ktorá spôsobuje dopravné problémy. Slovensko je krajina, ktorej obyvatelia sú nastavení na seba, každý sa tu snaží robiť veci len pre seba. Pani Johanpour spomína na časy, keď žila vo Švédsku, ako tam ľuďom stačí malý byt, pretože všetko okrem spánku robia v meste – pracujú, učia sa, hrajú, oddychujú a zúčastňujú kultúrnych podujatí. *Mesto je jeden veľký park určený pre jeho obyvateľov a obyvateľky*
- **Pán Šveda (SAV – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** hovorí, že mesto má obrovský deficit, v podobe nedostatku bytov, ktorý nevie zaplniť. Pán Šveda si taktiež myslí, že vlastniť domček so záhradou, bazénom, terasou a autom je istý kultúrny fenomén, ktorý časom vyjde z módy. Je to fenomén, ktorý opakujeme z angloamerického sveta a predstavuje istý druh komfortu. V už spomínanom Švédsku sa aj takýto trend usmerňoval skôr do radovej zástavby, to umožňovalo výstavbu niečoho dobrého pomocou prísnych regulácií.
- **Pán Nevolník (Penta Real Estate)** spomína, že ich firma robí prieskumy medzi klientami, ktoré hovoria o podiele ľudí, ktorý by chceli dom, resp. byt. *V posledných rokoch sa v týchto prieskumoch objavuje byt oveľa častejšie, tým vidia, že po bytoch v hlavnom meste je veľký dopyt*. Taktiež dodáva, že druhou pozitívnou vecou, ktorú sledujú je vzťah obyvateľov a obyvateľiek k dizajnovému manuálu. Ľudia menia vzťah k architektúre. Myslí si taktiež, že takáto zmena zmysľania čaká aj suburbanizáciu. *V dnešnej dobe sú ľudia ochotní si priplatiť za istý štandard, mesto by malo podporovať urbánne zmysľanie jeho obyvateľov*.
- **Pán Šveda (Slovenská akadémia vied – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** spomína, že satelity vznikli najmä neregulovane bez koncepcie a práve tam by bola regulácia s prísnyimi pravidlami ideálna.
- **Pán Nevolník (Penta Real Estate)** hovorí, že územný plán je vynikajúci nástroj na reguláciu. V územnom pláne by malo byť jasne definované, že rafinéria by nemala byť vedľa materskej škôlky. Nemal by už ale obsahovať konkrétne koľko % má mať projekt vybavenosť, koľko bývanie, atď. Z jeho pohľadu je takéto delenie občianskej vybavenosti neflexibilné.
- **Pán Dvorčák (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Oddelenie územného plánovania)** poukazuje na fakt, že škola nie je to, čo komerčná administratíva a pritom majú rovnaký charakter v územnom pláne. Regulácie boli a isté aj byť musia.
- **Pani Johanpour (Brilliant Stars International School)** dodáva, že vzdelávanie by malo prebehnúť aj na samotných úradoch. Vízie boli sú a budú dôležité. Deti musia byť obklopené krásou, potom budú aj chápať, čo je naozaj pekné.

- **Pán Csader (Corwin)** tvrdí, že spoločná vízia je veľmi dôležitá. Treba sa zamyslieť nad tým, ako správne vychovávať ľudí, aby pochopili, čo z hľadiska mestského života je a nie je vhodné.
- **Pán Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)** hovorí, že *jedna miera regulácie môže byť v stanovení dopravy*. Riešením takéhoto dopravného problému je zavedenie tvrdej parkovacej politiky, nie je možné preferovať všetko. Ak mesto preferuje bus pruhy, musí byť tiež sebedomé v tom, že komunikuje reguláciu individuálnej automobilovej dopravy.
- **Pán Dvorčák (Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Oddelenie územného plánovania)** tvrdí, že v takom prípade *musí byť mestská hromadná doprava rýchla a pohodlná*.
- **Pán Nevolník (Penta Real Estate)** si myslí, že ľudia žijú v ilúzii, že dokážeme naplánovať mesto, mesto musí byť rýchle a reaktívne.
- **Pán Šveda (SAV – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** odpovedá, že pohľady sú rôzne. *Chýba len vízia, ako to mesto má vyzeráť. Vízia ako chceme žiť, reakcia na rozvoj prírody, ale niekedy veľmi neskoro*. Na stavebných úradoch sedia ľudia, ktorí žijú v minulej dobe. Nemajú víziu, vzdelávajme ich, robme niečo pre nich. *Landmarky*, väčšie investície, veci, ktoré pridávajú nejakú hodnotu, v zázemí nemáme, spôsobilo by to to, že tá štvrť bude mať isté kvality. Nevieme postaviť funkčne električkovú/ železničnú trať, kvôli rôznej parcelácii. Kto bude koordinovať rozvoj z vyššej mierky? *Starland* – sídlisko pre 40k obyvateľov, kto to nejakou odreguluje? Trebalo by činný orgán, ktorý by riešil takúto vec.
- **Pán Csader (Corwin)** si myslí, že takýto orgán by mal zastrešovať celkový rozvoj mesta.
- **Pán Šveda (Slovenská akadémia vied – Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)** hovorí, že bez regulácii to jednoducho nepôjde. *Nikdy nič nevzišlo dobré nevzišlo z prirodzeného vývoja*.
- **Pani Johampur (Brilliant Stars International School)** zakončuje diskusiu tým, že treba sa odraziť od vecí, ktoré poznáme a fungovali vždy a fungovať aj budú a to sú - zeleň a komunita. Mesto musí mať jasné *leadership*.

2.skupina

Moderovala: Zora Pauliniová, Kancelária participatívneho plánovania, Metropolitný inštitút Bratislavy

Odborný garant: Pavel Šuška

Zapisovala: Rebeka Petrtýlová

Prítomní / prítomné:

- **Iva Kleinová** – HB Reavis, výskumné oddelenie

- **Ľudmila Holíková** – Magistrát Hlavného mesta SR Bratislavy, Oddelenie územného plánovania
- **Katarína Moravanská** – Sociologický ústav SAV
- **Ivana Kozelová** – Ústav krajinnej ekológie SAV
- **Karol Machánek** - GIB
- **Radek Pšenička** – YIT
- **Erika Horanská** – Ministerstvo dopravy a výstavby SR
- **Dana Drobniaková** – Magistrát Hl. mesta SR Bratislavy, Oddelenie územného plánovania
- **Zuzana Pajerchinová** – MČ Nové Mesto, Sekcia životného prostredia a územného plánovania
- **Illah Van Oijen** – OZ PUNKT

Zhrnutie kľúčových téz diskusie:

Diskusie o územnom rozvoji Bratislavy a o trendoch, ktorým mesto čelí sa zúčastnila rôznorodá skupina ľudí, v ktorej našli zastúpenie predstavitelia a predstaviiteľky bratislavskej samosprávy a jej organizácií (magistrát, MČ Nové Mesto, GIB), developeri (HB REAVIS, YIT), akademici a akademičky (SAV - sociologický a geografický ústav, Ústav krajinnej ekológie), ľudia z verejnej správy (Ministerstvo dopravy a výstavby SR) i z neziskového sektora (OZ Punkt).

Vo svojich príspevkoch sa primárne zo svojich pozícií vyjadrovali k tomu, akým výzvam Bratislava čelí a ako by na tieto výzvy mohlo mesto efektívne reagovať najmä vo svojej koncepcnej roli subjektu, ktorý by mal strategicky riadiť svoj rozvoj.

V úvodnej časti zaznelo, že sa v Bratislave rozširuje územie, zabrané intenzívnou rezidenčnou (ale aj priemyselnou) výstavbou, v blízkosti mesta sa koncentrujú ekonomické aktivity, zahusťuje sa dopravná infraštruktúra, ktorá sprostredkuje prepojenie medzi mestom a jeho okolím. Za 20 rokov sa sem prisťahovalo 100 000 nových obyvateľov a nová výstavba sa často deje chaoticky, bez rozvoja vybavenosti, bez zohľadnenia externalít (dôsledky ekonomickej aktivity, napríklad dopravné zápchy či znečistenie ovzdušia nie sú premietnuté do ceny produktu). Často nerieši problémy, ale vedie k ich prehĺbovaniu, napríklad vytváraním novej cestnej infraštruktúry dochádza k stimulovaniu rastu ďalších sídelných štruktúr a k roztáčaniu špirály urbánneho rozvoja.

V diskusii rezonovali najmä nasledovné témy:

1. **Otázky metropolizácie, urbanizácie a suburbanizácie** - teda rozširovania Bratislavy až za svoje administratívne hranice, ktoré sa často deje neefektívne a prináša negatívne dopady ako v rámci mesta, tak v svojom bližšom i vzdialenejšom okolí.
2. **Otázky zvyšovania efektivity i kvality urbánneho rozvoja**, napríklad intenzívnejšieho využívania rozvojových plôch, konverzie brownfieldov, posilňovania sociálnych dimenzií mesta, napríklad komunitných aspektov rozvoja či uplatňovania fenoménu well - beingu, ale aj potreby zaoberať sa vznikom sociálnych nerovností v území.
3. **Problematika samotného riadenia rozvoja mesta tak, aby reagovalo na podnety aj v strategickej a územnoplánovacej rovine** - presadzovalo verejný záujem a spolupracovalo s relevantnými partnermi na úrovni kraja i

štátu tam, kde je to potrebné. Mesto by malo byť lídrom a facilitátorom pri plánovaní v širšom regióne a lídovať tento proces. Pri príprave územnej prognózy treba vyjasniť, čo je žiaduci rozvoj mesta (nielen na póloch extenzívny - intenzívny rozvoj) a pripraviť možné rozvojové scenáre.

Kroky mesta pri plánovaní územného rozvoja by teda mali byť oveľa cielenejšie, kooperatívnejšie a strategickjšie.

Podrobný zápis:

Pavel Šuška (SAV Geografický ústav) na úvod rozprával najmä o trende metropolizácie mesta, ktorý ide naprieč všetkými ostatnými trendami. Hlavné posolstvo jeho príspevku bolo, že administratívne hranice Bratislavy neumožňujú pozrieť sa na problémy urbanizácie a riešiť ich komplexne - tam, kde vznikajú a kde sa koncentrujú ich dopady.

Pavol Šuška vysvetlil, že mestá rastú v priestore, čo je všeobecný jav, ktorý súvisí s mierou dostupnosti konkrétneho spôsobu dopravy a bývania. *Mestá mali inú veľkosť, keď ľudia museli chodiť pešo, inú veľkosť a tvar, keď fungovala mestská koľajová doprava a iný tvar, ak sa doprava roztiahla viac do priestoru.* Počas posledných 30 rokov sledujeme vysoký nárast dostupnosti a využívania osobného automobilu, ktorý sa prejavuje v rozširovaní hraníc mestského organizmu. Takto chápaná Bratislava nekončí v Rači alebo vo Vrakuňi a z tohto pohľadu musíme administratívne hranice chápať ako určitý, kedysi arbitrárne vymedzený historický relikv.

Dnešné administratívne hranice mesta neumožňujú riešiť otázky teritoriálnej jednotky ekonomického rozvoja, pracovného či realitného trhu a či územia, kde chceme riešiť environmentálne problémy alebo plánovať infraštruktúru (environmentálnu, dopravnú a pod.). Vrakuňa si nadarmo povie a mesto jej to odobrí, že chce byť vidiecka obec, keď piati ľudia v Chorvátskom Grobe odhlasujú, že tam bude 40-tisícové sídlisko. Je možné zaregulovať hranice tohto regiónu a kam by už jeho hranice nemali siahať? To sú zaujímavé otázky, ktoré by sme si mali klásť a nebudú sa dať obísť v súvislosti s inými trendami.

Aké to má dopady?

V 90. rokoch prišiel extenzívny rast rozvoja obcí v zázemí Bratislavy. Koncentrácia bytovej výstavby (2003 – 2018) v rámci Slovenska sa výrazne prejavila najmä v regióne juhozápadného Slovenska a zvlášť výrazne v Bratislave. To hovorí o mnohých veciach, napríklad aj o tom, že veľká časť ekonomických a iných aktivít sa skoncentrovala práve v Bratislave a jej okolí, na čo reagoval prílev ľudí, ktorí sa sťahovali do novopostavených rezidenčných jednotiek.

Tieto aktivity sa nekoncentrovali iba v Bratislave ako v meste, ale pásy intenzívnej rezidenčnej výstavby ako komunikačné línie presahovali až do Trnavy, na južné Slovensko alebo na Záhorie. Ak sa vrátíme k celonárodnej úrovni, uvidíme, že v Bratislave máme niekoľko rozvíjajúcich sa centier. Exponovanosť tohto územia je tak zásadná a neporovnateľná s ničím, čo máme na Slovensku, že si tento priestor zasluhuje zvýšenú pozornosť. *Administratívne hranice mesta nám však neumožňujú postihnúť množstvo procesov, ktoré sa tu dejú.*

Do zázemia Bratislavy sa presťahovali desiatky tisíc ľudí (odhady sú, že za posledných 20 rokov 100 000 ľudí. Je to obrovské množstvo ľudí, ktoré je z veľkej časti závislé na dochádzke do mesta alebo do blízkeho zázemia mesta, kde sa koncentrujú ekonomické aktivity, keďže ľudia sa sem sťahujú primárne preto, aby tu mohli pracovať.

Dopadov je viacero - záber poľnohospodárskej pôdy pre samotnú výstavbu, potreba zahusťovania dopravnej infraštruktúry, množstvo sociálnych dopadov a potreba dobudovania sociálnej infraštruktúry. Bratislava má minimálne možnosti, ako do tohto vstupovať. Z analýzy sim-kariet vieme, že do Bratislavy zo zázemia denne pricestuje 140 000 ľudí a večer odchádzajú prespať inde. Máme tu mestský región s denným rytmom, ktorý má určité hranice. Čo je dôležité uvedomiť si je to, že Bratislava je ďaleko najdôležitejším centrom dochádzky. Z iných krajín vieme, že postupom času dochádza k formovaniu sekundárnych centier. Tie sú tu aj teraz, momentálne reprezentované bývalými okresnými mestami. Vybudovaním dopravnej infraštruktúry vyššieho rádu, konkrétne diaľničných obchvatov mesta, však vzniká práve na križovatkách diaľnic a rýchlostných komunikácií priestor pre lokalizáciu ďalších ekonomických aktivít, na čo nadväzuje ďalšia rezidenčná aktivita. To bude ovplyvňovať život v meste.

Diskusia po práci v dvojiciach/trojiciach:

Po odbornom vstupe nasledovala krátka práca v skupinkách o tom, čo je vnímané ako najsilnejšie megatrendy v Bratislave, ktoré sa týkajú urbanizácie, územného rozvoja a majú priemet do územia. Ľudia odpovedali na otázky "Aké trendy vnímate v Bratislave? Ako sa podľa vás prejavujú a aký dopad majú? Čo by mala Bratislava ako mesto spraviť, aby na ne zareagovala?"

Aké trendy vnímate v územnom rozvoji Bratislavy?

- **Pani Moravanská (Sociologický ústav SAV)** vníma vyšší megatrend, ktorému sa zatiaľ nevenuje dostatočná pozornosť a to *priestor vs. sociálna nerovnosť: ako sociálna nerovnosť formuje priestor a ako priestor formuje sociálnu nerovnosť*. V meste sa vytvárajú lokality, ktoré sú neprístupné určitým skupinám obyvateľov. Či už sú to lokality, kde bývajú tí najbohatší, najvzdelanejší či určitá elita, alebo zase vylúčené lokality na okraji spoločnosti, kde sú ľudia, ktorí sú na najnižšej priečke sociálneho rebríčka. *Tento problém vníma aj do budúca ako jeden z tých dôležitých.*
- **Pani Horanská (Ministerstvo dopravy a výstavby SR)** tvrdí, že *trend suburbanizácie v Bratislave je podmienený aj cenou nehnuteľností*. Myslí si, že to nie je čisto iba voľba ľudí, aj keď tu hrá dôležitú rolu určitá túžba po vlastnom dome či inom spôsobe života. V Bratislave však nie je cenovo dostupné bývanie a tak sa ľudia sťahujú tam, kde je. Do ceny domu či bytu však nie sú započítané externality a tak to, čo vyzerá lacnejšie by sa ukázalo drahšie, ak by sa započítali externé dopady dopravy ako na mesto, tak na obyvateľov (čas dochádzania).

Pani Horanská si ďalej myslí, že napriek tomu, že zelené plochy v širšom okolí mesta sú z hľadiska developmentu stále výhodnejšie pre developera, než sa zaoberať s už existujúcimi zanedbanými plochami v centre mesta, ktoré sú síce zasieťované, ale spájajú sa s problémami (environmentálne

záťaže). Bratislava z hľadiska územného plánovania však nie je odkázaná na to, aby sa rozširovala. Jednou z možností, ako stimulovať výstavbu vnútri mesta (zanedbané plochy v intraviláne, plochy zanesené v ÚP ako rozvojové) je využitie progresívnej dane.

- **Pani Dana Drobniaková (Magistrát HI. mesta SR Bratislavy – Sekcia územného plánovania)** dodáva, že nejde len o ochranu poľnohospodárskej pôdy, no skôr o územia, ktoré už majú v územnom pláne priradenú určitú rozvojovú funkciu. Opticky teda na týchto plochách pole je, no v územnom pláne už má úplne inú hodnotu. Keď si tam človek chce kúpiť pozemok, kupuje akoby stavebný pozemok, napriek tomu, že tam nie je vybudovaná infraštruktúra.

Pani Drobniaková ďalej tvrdí, že by sa tu mala zaviesť spomínaná progresívna daň za to, že ľudia tieto pozemky využívajú ako pole. Z hľadiska detailnejších analýz pre nový územný plán by sme zistili, že ide o plochy, ktorých majitelia by nesúhlasili, ak by sa ich pozemkom vracala pôvodná funkcia a žiadali by kompenzácie.

- **Pani Ivana Kozelová (Ústav krajinej ekológie SAV)** dodáva k téme bývania v satelitoch to, že po zrátaní všetkých nákladov na dopravu a pod. stále vychádza lacnejšie presťahovať sa na okraj mesta. Ceny nehnuteľností v meste sú nedosiahnuteľné. Zo satelitov sa stávajú čisto nocľahárne, keďže ľudia strávia 2-3 hodiny cestou do práce a 2-3 hodiny cestou naspäť, plus keď k tomu potrebujú fungovať v rámci mesta - satelity tým pádom často nemajú inú funkciu. *Všetok život sa tak koncentruje do mesta, no z finančného hľadiska (pre jednotlivca) je to stále výhodnejšie.*
- **Pani Pajerchinová (MČ Nové Mesto, Sekcia životného prostredia a územného plánovania)** nadväzuje a tvrdí, že plochy v súkromnom vlastníctve, resp. plochy s individuálnym vlastníctvom (plochy výstavby so zadanými rodinnými domami) predstavujú plochy, kde by mesto potrebovalo posunúť výstavbu do iných polôh a tiež zabezpečiť občiansku vybavenosť.

Pre Bratislavu je toto súkromné vlastníctvo i ceny nehnuteľností eliminujúce. Blokujú sa plochy, ktoré by developer kúpil, ľudia s tým nesúhlasia a tak je blokováná ďalšia možná rozvojová plocha, ktorá by zabezpečila intenzifikáciu v rámci mesta. Ľudia nechcú ísť bývať do satelitov, lebo tam chýba napr. občianska vybavenosť. Ak by bolo bývanie v satelitoch komplexnejšie rozvinuté, je možné, že by ľudia odišli z plôch, ktoré by Bratislava dokázala rozvíjať inak. Zuzana Pajerchinová ďalej spomínala, že *bola spracovaná štúdia brownfieldov, na ktorú možno nadviazať využitím určitých plôch alebo previazanosťou slabších skupín so silnejšími a pod.* Tým by bolo možné riešiť aj otázky sociálnej politiky. V súčasnosti sa brownfieldom snaží nájsť mesto využitie.

- **Pani van Oijen (OZ PUNKT)** chce upozorniť na trend, kde dochádza k bottom-up aj top-down prístupu ku komunitnému rozvoju, o ktorom sa čoraz viac rozpráva a ktorý sa na Slovensku čoraz viac presadzuje. Je užitočné sa pozerať aj na well-being mesta resp. well-being index. Podľa pani Illah Van Oijen je vidno, že komunity sa rozvíjajú (uviedla príklad Kmeťovho

námestia, kde existuje skupinka ľudí, ktorá sa rozhodla oživiť krásny park). Takto môže vzniknúť komunita, ktorá sa môže rozvíjať ďalej, môžu vzniknúť aj väčšie partnerstvá a pod. (Blumentálska partia), čo predstavuje bottom-up trend. Keď sa pozrieme napr. na projekt Blumentál, jeho súčasťou je námestie M. Korvína, kde je vymyslený a domyslený živý parter, občianska vybavenosť aj zeleň.

K téme suburbanizácie Illah Van Oijen dodala, že tým, že aj v satelitných mestách vzniká živá komunita, ktorá sa dokáže podporovať sociálne aj ekonomicky, ľudia nemusia cestovať za napĺňaním potrieb inde. Illah pracovala na projekte v Malackách, kde hľadali čo robiť pre „samostatnosť“ štvrte – aby ľudia nemuseli cestovať do práce do Bratislavy.

- **Pani Horanská (Ministerstvo dopravy a výstavby SR)** rozpráva o kompetenciách mesta, kde vysvetľuje, že mesto sa logicky rozvíja aj za svojimi administratívnymi hranicami. Podľa pani Horanskej je jasné, že dohody a vyjednávanie o tom, akým spôsobom sa v území spolupracuje sú náročné, pretože územné plánovanie je originálna kompetencia obcí. *Pokiaľ nebudú existovať určité motivácie na to, aby sa začali tvoriť spoločné územné plány, za ktorými by bol určitý spoločný záujem, tak sa nikdy nič nezmení a obce sa budú správať pomerne egoisticky a autonómne, čo im vlastne umožňuje zákon.* Samozrejme, každá obec má záujem mať čo najviac obyvateľov, pretože to prináša podielové dane.
- **Pán Pšenička (YIT)** dodáva, že publikácia architekta Žalmana - Urbanistický atlas Bratislavy, hovorí trendoch rozvoja Bratislavy a o tzv. „veľkej Bratislave“. *Nehovorme teda ani o Bratislavskom kraji, ani o hlavnom meste Bratislave, ale o kraji. Iniciátor plánovania by mal byť za súčasného územného usporiadania Bratislavský samosprávny kraj spolu s Bratislavou.*
- **Pani Drobniaková (Magistrát, Odd. územného plánovania)** hovorí, že keď sa tvoril územný plán BSK, tak spracovateľ ateliér AUREX videl, že sa dostáva do istej disproporcie územného a demografického modelu. Územný potenciál, ktorý je dnes k dispozícii na území BSK je oveľa vyšší, než len demografický potenciál, ktorý bol odvodený na základe modelov, ktoré sa používajú v praxi na demografické prognózy. Demografický model tu bol robený v 3 modeloch, optimistickom, realistickom a pesimistickom, ktoré sa od seba vo veľkej miere neodlišovali.

Autonómne správanie sa obcí sa prejaví v územných plánoch, ktoré spracovateľ len skreslí do tohoto BSK. *Je veľmi náročné nájsť spôsob spolupráce, keďže to je v podstate súťaž, kde sa musia vytvoriť súťažné kolektívy a dohodnúť sa na dlhodobom správaní sa, čo je zodpovednosť, ktorú majú v rukách politici.* Územní plánovači držia už dlho líniu, čo ale nestačí.

- **Pán Pšenička (YIT)** tvrdí, že by mal existovať hlavný urbanistický útvar regiónu Bratislavy ako hlavného mesta. Ten by mal byť lídrom pre územnoplánovacie procesy celého bratislavského regiónu. Existuje tu zodpovednosť obcí a tých lídrov, ktorí podpisujú rozhodnutia ovplyvňujúce

život celej metropoly. *Je potrebná existencia vyššieho líderstva, keďže kraje nemajú tú silu.*

- **Pani Kleinová (HB Reavis, výskumné oddelenie)** sa vyjadrila k téme ekológie. Podľa nej je potrebné rozmýšľať o doprave *door to door*, nielen čo sa týka verejnej dopravy ale aj iných druhov dopravy, čo je v súčasnosti pomerne náročné. Práve preto, že je Bratislava sama o sebe v území rozťahnutá, je tu príležitosť rozmýšľať práve o tomto. *Ľudia túžia po zdravom životnom štýle a stále viac si uvedomujú svoju stopu (súvis s dopravou), ale aj to, že chcú byť zdravší - hovorí sa fit is the new slim. O well-beingu je možné uvažovať ako o megatrende, ktorý bude stále silnejší.* Keďže zdravie je možné podporovať cez vybrané spôsoby dopravy, vidí tu pani Kleinová súvis s dopravou.
- **Pán Machánek (GIB)** hovorí, že tu chýba nadregionálny urbanistický orgán (kedysi URBION, ktorý tvoril všetky veľké plány). Tiež existuje obrovský výpadok v legislatíve tým, že objednávka akoby nebola a niektoré problémy sa riešili zákonmi, ako je zákon o krátkodobom nájomnom bývaní, kde sa vyriešil jeden problém na šiestich stranách. *Ak sa človek pozrie na legislatívu v bytovej politike, zistí, že ide o veľmi staré normy, niektoré už nepoužiteľné.*

Čo by malo mesto robiť?

- **Pani Drobniaková (Magistrát, Odd. územného plánovania)** začínajú pracovať na územnej prognóze do roku 2050, kde by mohlo dôjsť k užšej komunikácii a spolupráci na úrovni BSK. Myslí si, že v priebehu jej spracovania sa určite otvoria mnohé témy - bude potrebné hovoriť o pozitívnych či negatívnych trendoch a dohodnúť sa na základe určitých prognóz a analýz k reálnemu scenáru rozvoja do toho roku. Tam je potrebné určiť si pravidlá, ktoré budú rešpektovať. Na úrovni expertov je tu podľa pani Drobniakovej zhoda o tom, čo je potrebné robiť. *Stavebný zákon je síce zastaralý, no stále platný a územná prognóza predstavuje územno-plánovací dokument, na ktorý sa môžu odvolávať.* Manuály a memorandá majú veľmi slabú hodnotu pri rozhodovaní.
- **Pani Moravanská (Sociologický ústav SAV)** hovorí, že pre ňu je z tohto stretnutia veľmi dôležitá informácia o tom, že mesto má územné rezervy. Z výskumov sa ukazuje, že byty a domy sa stavajú na určitých územiach preto, lebo sú tam územné rezervy. Ale táto informácia, tu nie je prítomná a je potrebné ju zvýrazniť.
- **Pani Drobniaková (Magistrát, Odd. územného plánovania)** by chcela doplniť, že to nie sú úplne územné rezervy, ale rozvojové plochy / disponibilné plochy (môže tam prísť investor) bez ohľadu na to, kedy sa na nich môže stavať.
- **Pani van Oijen (OZ PUNKT)** súhlasí s myšlienkou zvýhodniť opatrenia pre využitie brownfieldov.
- **Pán Šuška (Geografický ústav SAV)** si myslí, že mesto by malo vyvíjať tlak na zmeny na celonárodnej úrovni. *Je v záujme mesta, aby boli zákony*

napísané tak, aby malo mesto nástroj na to ovplyvniť to, čo sa deje za jeho hranicami a teda mať v rukách nástroj regulácie / ovplyvňovania výstavby.

- **Pani Horanská (Ministerstvo dopravy a výstavby SR)** tvrdí, že je to pre nich nosná téma a sú v štádiu, kedy sa musia rozhodnúť, akým spôsobom to budú akcelerovať na celoštátnej úrovni. Do úvahy prichádzajú buď fragmentované malé kroky a malé výhry, alebo celonárodný projekt, na ktorý je teraz vhodný čas, keďže sa tu spája množstvo ekonomických, environmentálnych a iných faktorov, ktoré by mohli pomôcť. Mapovanie je základom a prvým logickým krokom, ktorý idú robiť. Samospráva to nikdy sama neunesie a vždy bude potrebná spolupráca.
- **Pani Iva Kleinová (HB Reavis, výskumné oddelenie)** by chcela doplniť, že *plánovanie mesta je potrebné z pohľadu potrieb človeka*. Ďalej by chcela doplniť, že keďže spoločnosť smeruje k knowledge economy, zdravému životnému štýlu a pod., za zváženie by stálo plánovanie na základe vymedzených lokalít / určitého indexu, kde by boli určené lokality, kde by mesto chcelo podporovať takýto typ ľudí a aktivít. *Potrebné je teda určité dynamické plánovanie na mikro-úrovni.*

17.15 – 17.20

Krátka prestávka a presun do hlavného pléna

17.20 – 17.55

Sumarizácia pracovných skupín a doplňujúca diskusia v pléne

17.55 – 18:00

Záver